



Zdravotně  
sociální fakulta  
Faculty of Health  
and Social Studies

Jihočeská univerzita  
v Českých Budějovicích  
University of South Bohemia  
in České Budějovice

**Vliv Probační a mediační služby ČR na resocializaci  
odsouzených osob v Jihočeském kraji**

## **BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

**Studijní program:**

**SOCIÁLNÍ PRÁCE A SOCIÁLNÍ POLITIKA**

**Autor práce:** Barbora Michalová

**Vedoucí práce:** JUDr. Vladimíra Hájková

České Budějovice 2016

### **Prohlášení**

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „*Vliv Probační a mediační služby ČR na resocializaci odsouzených osob v Jihočeském kraji*“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15. 8. 2016

.....

*Barbora Michalová*

### **Poděkování**

Na tomto místě bych ráda chtěla poděkovat paní JUDr. Vladimíře Hájkové za její odborné vedení, cenné rady a trpělivost při vypracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat zaměstnancům Probační a mediační služby ČR Pelhřimov, Český Krumlov, Tábor a České Budějovice, kteří mi věnovali svůj čas a poskytli mi cenné informace při vypracování výzkumné části.

# Vliv Probační a mediační služby ČR na resocializaci odsouzených osob v Jihočeském kraji

## Abstrakt

Cílem mé práce „*Vliv Probační a mediační služby ČR na resocializaci odsouzených osob v Jihočeském kraji*“ je zmapování práce Probační a mediační služby ČR s pachateli trestných činů. Ve své práci jsem se snažila zmapovat stěžejní pojmy důležité pro objasnění činnosti Probační a mediační služby ČR, snažila jsem se vysvětlit pojem a činnosti Probační a mediační služby ČR a její základní principy. Zaměřila jsem se na historii vzniku Probační a mediační služby v České republice, dále jsem zmínila cíle služby a také základní činnosti, které Probační a mediační služba ČR realizuje při práci s klienty, tedy pachateli trestných činů.

V mé bakalářské práci naleznete stručné zmapování poskytovaných probačních programů v Jihočeském soudním kraji. V práci jsou rozpracovány konkrétní příklady probačních programů pro nezletilé i pro dospělé pachatele trestných činů, které byly v minulosti realizované, případně těch, které jsou v Jihočeském soudním kraji aktivní v současné době.

Kvalitativní výzkum mé práce jsem realizovala na výzkumném vzorku osmi probačních úředníků z Jihočeského soudního kraje. Metodou dotazování, technikou polostrukturovaného rozhovoru jsem výzkum prováděla s komunikačními partnery na středisku Probační a mediační služby ČR Pelhřimov, Tábor, Český Krumlov a České Budějovice.

Hlavním cílem mé práce je zjištění metod, jimiž se snaží Probační a mediační služba ČR působit na odsouzené osoby. Výsledky ukázaly, že probační úředníci jsou toho názoru, že jednou z dobrých metod při práci s odsouzenými osobami je absolvování probačního programu, kvalitní profesionální rozhovor, ale také individuální práce v rámci uloženého probačního dohledu. Výsledky dále ukázaly, že probační úředníci jsou v oblasti probačních programů informováni dostatečně. Probační programy jsou ve většině případů určeny pro nezletilé pachatele, pro dospělé pachatele také probační programy existují, ale v menším počtu.

Práce by měla přinést lepší náhled do problematiky Probační a mediační služby ČR, činnosti Probační a mediační služby ČR při práci s pachateli trestných činů, náhled

do probačních programů, které pachatelé trestných činů mohou absolvovat v rámci své resocializace.

**Klíčová slova**

Probační a mediační služba ČR; resocializace; probační program

# **Influence of Probation and Mediation Service in the Czech Republic to social rehabilitation of sentenced people of the South Bohemia**

## **Abstract**

The goal of my thesis called 'The influence of Probation and Mediation Service in the Czech Republic on the resocialization of convicted persons in the region of South Bohemia' is a mapping of the work of Probation and Mediation Service in the CZ with perpetrators of crimes. In my thesis I was trying to map out fundamental concepts important for a clarification of Probation and Mediation Service's activities, I was trying to explain the term and activities of the Probation and Mediation Service and its basic principles. I focused on the history of Probation and Mediation Service's origin in the Czech Republic, further on I mentioned the goals of this service as well as the basic activities which are implemented by the Probation and Mediation Service CZ while working with their clients, i.e. perpetrators of crimes.

In my bachelor thesis you will find a concise mapping of provided probation programs in the Southern judicial region. In the thesis there are specific examples of probation programmes for underaged as well as for adult perpetrators of crimes which were implemented in the past, or of those that are active in the Southern judicial region just currently, elaborated on.

I implemented the qualitative research of my thesis on a research sample of eight probation workers from Southern judicial region. I carried out the research with communication partners in the center of Probation and Mediation Service in the CZ in Pelhřimov, Tábor, Český Krumlov and České Budějovice, using the method of interviewing and semi-structured interviewing.

The main goal of my thesis is the finding of methods through which the Probation and Mediation Service in the CZ is trying to affect convicted people. Results have proven that probational workers believe that one of the useful methods used while working with convicted people is going through a probation programme, a quality professional interview, but also individual work within the imposed probation surveillance. Results have further proven that probation clerks are informed enough within probation programmes. Probation programmes are meant mostly for underaged perpetrators, there are also programmes meant for adult perpetrators, but in a lower amount.

The thesis should bring a clearer view of the problem of Probation and Mediation Services in the CZ, of the activities of the Probation and Mediation Services in the CZ working with criminal perpetrators, a view into probation programmes that crime perpetrators may go through within their resocialization.

**Key Words:** Probation and Mediation Service in the CZ, resocialization, probation programme

## Obsah

Úvod.....	10
<b>1 Probační a mediační služba České republiky .....</b>	<b>12</b>
1.1 Probace.....	14
1.1.1 Probační úředník .....	16
1.1.2 Vývoj probace v Evropě.....	16
1.2 Probační programy .....	17
1.2.1 Probační program „PUNKT rodina“, Průšvihy Už Nedělám, Kámo, Tečka ...	18
1.2.2 Probační program „Právo volby“ .....	20
1.2.3 Probační program „Právo pro každý den“ .....	21
1.2.4 Probační program „Auritus“ .....	22
1.2.5 „Program pro dospělé pachatele trestné činnosti spojené s dopravou, zejména řízení pod vlivem alkoholu“ .....	23
1.3 Probační činnosti .....	24
1.3.1 Probační dohled.....	24
1.3.2 Obecně prospěšné práce .....	26
1.3.3 Parole – podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody .....	28
1.3.4 Hodnocení potřeb a rizik .....	30
1.4 Resocializace propuštěné osoby.....	31
<b>2 Cíle práce a výzkumné otázky.....</b>	<b>32</b>
2.1 Cíl práce .....	32
2.2 Výzkumné otázky.....	32
<b>3 Metodika práce .....</b>	<b>33</b>
3.1 Použitá metodika .....	33
3.2 Výzkumný soubor.....	33
3.3 Analýza dat.....	34
3.4 Realizace výzkumu.....	34
<b>4 Výsledky výzkumu .....</b>	<b>35</b>
4.1 Výsledky polostrukturovaných rozhovorů s probačními úředníky .....	35
4.1.1 Identifikační údaje komunikačních partnerů .....	35
4.1.2 Pracovní zkušenosti komunikačních partnerů .....	35
4.1.3 Prostředky používané při spolupráci s klientem v rámci resocializace pachatele .....	36



4.1.4	Nejvíce účinné prostředky k zajištění resocializace klienta .....	37
4.1.5	Informovanost komunikačních partnerů o probačních programech .....	38
4.1.6	Jaká je nabídka probačních programů v Jihočeském soudním kraji? .....	39
4.1.7	Pro jakou cílovou skupinu jsou probační programy v Jihočeském kraji? .....	40
4.1.8	Má cílová skupina o účast na probačním programu zájem? .....	41
4.1.9	Čím jsou účastníci probačních programů k účasti na programu motivováni? ..	42
4.1.10	Máte za to, že nabízené resocializační probační programy jsou co do druhu a obsahu dostatečné? .....	43
4.1.11	Jaké jsou důvody malého množství probačních programů? .....	44
4.1.12	Jaké jsou dle Vašich zkušeností důsledky účasti obviněných či odsouzených na probačním programu? .....	45
4.1.13	Máte za to, že absolvuje-li obviněný či odsouzený probační program, může mu to napomoci při resocializaci do společnosti? .....	46
4.1.14	Jaké jsou důsledky pro pachatele TČ, jakmile probační program nedokončí úspěšně? .....	47
4.1.15	Máte za to, že dohled probačního úředníka snižuje riziko opakování trestné činnosti více než absolvování probačního programu? .....	48
4.1.16	Máte za to, že obviněný či odsouzený se po úspěšném absolvování probačního programu již nevrátí k páčání TČ? .....	49
4.1.17	Může se stát, že i přes Vaši intenzivní práci s pachateli trestných činů se jejich resocializace nemusí povést? .....	50
<b>5</b>	<b>Diskuze .....</b>	<b>51</b>
<b>6</b>	<b>Závěr .....</b>	<b>56</b>
	<b>Použité zdroje .....</b>	<b>58</b>

## Úvod

*„Namísto chápání spravedlnosti jako odplaty je možné ji vnímat jako obnovu. Jestliže kriminalita zraňuje, spravedlnost má napravovat křivdy a napomáhat uzdravení.“*

*Howard Zehr*

Probační a mediační služba ČR se za dobu své existence, tj. 16 let, velmi dobře etablovala do českého trestního procesu, výrazně také napomáhá k dosažení účelu trestního řízení. Instrukce usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně se snaží organizovat a zajišťovat efektivní a důstojný výkon alternativních trestů. Velmi důležitá je také činnost Probační a mediační služby ČR v oblasti prevence kriminality a pomoci obětem trestných činů.

Téma probační a mediační služby mě velice zajímalo z pohledu studenta oboru Sociální práce ve veřejné správě. Chtěla jsem se dozvědět o činnosti Probační a mediační služby více informací.

Rozhodla jsem se zpracovat toto téma, aby čtenáři měli možnost lépe pochopit veškeré pojmy spojené s Probační a mediační službou ČR, ale i činnosti, které vykonává. Ve své práci bych se ráda zmínila o historii vzniku, o činnostech, o pracovnících Probační a mediační služby ČR, o poskytovaných probačních programech v Jihočeském soudním kraji a dále bych se ráda zmínila o pojmu resocializace odsouzené osoby. Věřím, že se mi podaří stručně a srozumitelně naplnit cíle mé práce.

Bakalářská práce je rozdělena do třech částí. V první části se zabývám nejen popisem Probační a mediační služby ČR, její historií, činnostmi při práci s obviněnými a odsouzenými osobami, ale také vymezením základních pojmů, které jsou důležité k pochopení problematiky.

Ve druhé části se věnuji zadanému kvalitativnímu výzkumu. Pro účel kvalitativního výzkumu jsem si určila techniku polostrukturovaný rozhovor. Stanovila jsem si dvě výzkumné otázky, a to: 1. Jaké prostředky jsou nejvíce účinné k zajištění resocializace odsouzených osob v Jihočeském soudním kraji? 2. Jsou probační programy realizované Probační a mediační službou ČR dostatečným přínosem pro

resocializaci pachatele trestného činu? Na otázky se pokusím odpovědět pomocí polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky Probační a mediační služby ČR v rámci Jihočeského soudního kraje.

V závěru, tedy ve třetí části mé bakalářské práce, shrnuji nejdůležitější informace z teoretické a praktické části.

## 1 Probační a mediační služba České republiky

Probační a mediační služba ČR (dále jen PMS ČR) byla založena na základě stejnojmenného zákona č. 257, který byl Parlamentem ČR přijat 14. 7. 2000 a v účinnost vstoupil 1. 1. 2001. (Štern, 2010, s. 9). Přijetím zákona byla spuštěna reforma české justice. Pozornost byla věnována celkové reformě a humanizaci justice včetně vězeňského systému, rozšíření škály trestů i opatření a v neposlední řadě snaze o posílení postavení poškozeného v trestním řízení (Matoušek, 2010, s. 287). Reformu odstartoval v tomto období úřadující ministr spravedlnosti, kterým byl v roce 2000 JUDr. Otakar Motejl. Zákonem zároveň bylo završeno první období budování probace a mediace v České republice (Mojžíšová, 2008, s. 79).

Tvůrci zákona byli inspirováni myšlenkou restorativní justice a rozhodli se pro netradiční konstrukci tohoto zákona, zjednodušeně řečeno zastřešili probaci a mediaci pod jednu střechu (Štern, 2010, s. 37).

Pojem **restorativní justice** (z anglického slova restore – obnovit, navrátit do původního stavu) lze vyložit jako určitý koncept zacházení s pachateli, odlišný od klasické trestající justice, vycházející z názoru, že současná trestní spravedlnost není adekvátní reakcí společnosti na růst kriminality, nevede k ochraně jednotlivce i společnosti. Restorativní justici lze chápat jako soubor cílů a metod, které charakterizují určitý přístup k řešení problematiky zločinnosti (Karabec, 2003, s. 8). Restorativní justice přistupuje k TČ odlišně a vidí v něm především poškození jedné osoby jinou, nikoliv útok na stát, tedy na veřejné zájmy (Holá, 2013, s. 273). V tomto pojetí justice jsou hojně zastoupeny prvky zdůrazňující práva oběti a právo na její ochranu, případně mimosoudní projednání trestní věci.

Probační a mediační služba byla v České republice zřízena především proto, aby justice mohla účinně uplatňovat novou trestní politiku v oblasti tzv. komunitních sankcí a trestů a tím začít snižovat počet uvězněných osob, začít účinně předcházet kriminalitě, omezovat rizika jejího opakování, motivovat pachatele k nápravě škod, které způsobili, a vést je k odpovědnosti za jejich život bez konfliktů se zákonem, zohledňovat při řešení trestné činnosti potřeby a zájmy oběti a účinněji chránit komunitu – společnost před kriminalitou (Rozum, 2013, s. 41).

Zákonem č. 257/2000 byla PMS ČR ustanovena státní institucí podléhající Ministerstvu spravedlnosti ČR (dále jen MS ČR). PMS ČR je tedy organizační složkou

státu, která je stejně jako i jiné takové organizační složky svými příjmy a výdaji napojena na státní rozpočet (Větrovec, 2002, s. 31).

PMS ČR představuje novou instituci na poli trestní politiky a vychází ze součinnosti dvou profesí, a to sociální práce a práva, zejména trestního. Vyváženým propojením sociální práce a trestního práva tak vzniká nová multidisciplinární profese v systému trestní justice (Štern, 2010, s. 14). Práce PMS ČR je v trestní justici poměrně mladým odvětvím. I přes své krátké trvání je její rozvoj stále velmi progresivní (Mojžíšová, 2008, s. 89).

Klíčovou oblastí pro účinné působení PMS ČR je přípravné řízení a řízení před soudem. Cílem služby poskytované PMS ČR je připravit a zajistit pro státní zástupce nebo soudce potřebné a dostatečné podmínky pro uložení některé z alternativních sankcí či opatření (Štern, 2010, s. 37). PMS ČR je však také státní institucí zajišťující kontrolu výkonů trestů nespojených s odnětím svobody, dále připravující podklady pro ukládání alternativních trestů. Nabízí také možnost zprostředkování jednání mezi pachateli a oběťmi trestných činů, které umožňuje urovnání následků trestných činů. PMS ČR při své činnosti spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení a s dalšími subjekty.

Dalšími subjekty, se kterými je PMS ČR v součinnosti, je-li to účelné, jsou orgány sociálního zabezpečení, školy a školská zařízení, zdravotnická zařízení, registrované církve, případně náboženské společnosti, zájmová sdružení občanů a nadace (§ 5, z. č. 257/2000). Orgány činnými v trestním řízení jsou v České republice Policie ČR, státní zastupitelství, kurátoři, orgány sociálně-právní ochrany dětí, advokacie a soudní orgány (Matoušek, 2003, s. 136). Tyto orgány, zejména policejní orgán, případně státní zástupce vyrozumívají středisko PMS ČR o věcech vhodných k mediaci. Plnění úkolů probace a mediace ve vztahu k soudům, státním zastupitelstvím a orgánům Policie ČR zajišťují střediska působící v sídlech okresních soudů nebo jim naroveň postavených obvodních nebo městských soudů (Větrovec, 2002, s. 34).

Služby, jež PMS ČR poskytuje, jsou určeny především obviněným a odsouzeným pachatelům trestné činnosti, obětem trestné činnosti a jejich rodinným příslušníkům, případně blízkým osobám. PMS ČR pracuje jak s dospělými, mladistvými, tak i s dětmi mladšími 15 let. Vhodné případy jsou zejména trestní věci mladistvých. V těchto případech PMS ČR postupuje tak, aby mediace byla využita od počátku trestního stíhání nebo místo něj. V souvislosti s úkony probace a mediace je PMS ČR oprávněna opatřovat veškeré informace a poznatky o osobě obviněného nebo o stanoviscích

poškozeného, které jsou významné pro rozhodnutí soudu či státního zástupce (§ 4 (8), z. č. 257/2000).

### **Cíle působení Probační a mediační služby ČR:**

- **Integrace pachatele** (obviněného) – Vedení pachatele k tomu, aby žil ve společnosti způsobem, jenž by byl v souladu s danými zákony (PMS ČR, 2016). PMS ČR směřuje k začlenění obviněného do života společnosti bez dalšího porušování zákonů. Integrace je proces, který usiluje o obnovení respektu obviněného k právnímu stavu společnosti, o jeho uplatnění a seberealizaci (Matoušek, 2010, s. 286).
- **Participace obětí** (poškozeného) – podpora zapojení oběti do procesu řešení následků trestného činu a poskytování pomoci oběti při obnovení jejího pocitu bezpečí a důvěry ve spravedlnost (PMS ČR, 2016). PMS ČR se snaží o zapojení poškozeného do „procesu“ odškodnění, do obnovení jeho pocitu bezpečí, integrity a důvěry v právní systém (Matoušek, 2010, s. 286).
- **Ochrana společnosti** – efektivní kontrolou výkonu trestů a opatření předcházet nebezpečí dalšího opakování páčání trestných činů (kriminality) (PMS ČR, 2016). PMS ČR přispívá k ochraně společnosti řešením konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a zajištěním dohledu nad výkonem uložených alternativních trestů a opatření (Matoušek, 2010, s. 286).

Trestný čin není pro pracovníky PMS ČR jen porušením zákona, ale především konfliktem mezi obviněným a poškozeným, respektive komunitou (Hrubeš, Kroftová, 2008, s. 58).

### **1.1 Probace**

Probace (z lat. zkouška, vyzkoušení, důkaz) obsahuje prvky sociální, psychologické a pedagogické pomoci a poradenství. Jde o specifický postup v rámci uplatnění sankcí nespojených s odnětím svobody, spočívající v povinnosti odsouzeného (obviněného) jedince být v průběhu zkušební doby v kontaktu s probačním pracovníkem (Fischer, Škoda, 2014, s. 213).

Probací se rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, ale i kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále

individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů (§ 2 (1), z. č. 257/2000, Sb.). Probační činnost má tedy dva základní pilíře, jsou jimi kontrola a pomoc.

Kontrolou se rozumí přebírání moci nad klientem, bereme si jej na starost. Kontrola je nevyhnutelná, účelná a potřebná. Liší se od pomoci tím, že je postavená na zájmech jiných lidí než toho člověka, o kterého je postaráno (Sociální revue, 2011).

Naopak pomoc je dojednaný způsob společné práce, kterou si klient sám přeje, pracovník ji nabídl a klient zvolil (Úlehla, 2004, s. 21). Pomoc si musí vždy sám klient vyžádat, tj. klient musí být „držitelem svého problému“.

Probace tedy znamená na jedné straně kontrolu toho, jak odsouzený v rámci svého trestu plní opatření stanovená soudem (plnění povinností a omezení), na straně druhé zahrnuje podporu, pomoc a vedení odsouzeného k tomu, aby se v dalším životě vyvaroval protiprávního jednání (Matoušek, 2013, s. 285). Probace je dále považována za součást uloženého trestu, který je však vykonáván na svobodě, nikoliv ve vězeňském zařízení. V kontinentálním právu, které je u nás uplatňováno, je probace spjata především s podmíněným odsouzením, uložením dohledu nad pachatelem trestného činu a s dalšími podmínkami, které je pachatel povinen na svobodě dodržovat (Mojžišová, 2008, s. 75).

PMS ČR zajišťuje nejen výkon probačního dohledu, zároveň však také během stanovené zkušební doby kontroluje vedení řádného života klienta, plnění uložených povinností a omezení a dále poskytuje osobě nezbytnou pomoc při řešení otázek, na které si klient nedokáže odpovědět sám.

O průběhu probace je pravidelně informován soudce, který na základě informací a doporučení probačního úředníka přijímá opatření (např. v případě neplnění probace zpřísnění podmínek, prodloužení doby probace nebo přeměnění probace v trest vykonávaný ve vězení, v případě úspěšného plnění probace naopak zkrácení délky probace či upuštění od výkonu některých povinností a omezení), (Matoušek, 2013, s. 284).

### **1.1.1 Probační úředník**

Pro úředníka PMS ČR použil trestní řád zákonnou zkratku „probační úředník“ (Mojžíšová, 2008, s. 80). Probační úředník vykonává v trestním řízení dohled nad obviněným spočívající v pozitivním vedení a pomoci obviněnému. Probační úředníci řeší náročnější odborné úkoly, asistenti provádějí a zabezpečují méně složité úkony probační a mediační činnosti, včetně administrativně technických prací (Větrovec, 2002, s. 89).

Probační úředník musí být bezúhonný a svéprávný a musí mít vysokoškolské vzdělání v oblasti společenskovední získané ukončením studia v magisterském studijním programu a odbornou zkoušku, kterou mu středisko umožní vykonat po absolvování základního kvalifikačního vzdělání pro úředníky PMS ČR (§ 6 (2), z. č. 257/2000). Vysoké nároky na odbornou připravenost zaměstnanců PMS ČR jsou odůvodněny specifickou povahou jejich činnosti a s ní spojenou potřebou interdisciplinárního přístupu k řešení problémů. Výsledky jejich aktivit do značné míry závisí na přirozené autoritě úředníka (Větrovec, 2002, s. 90). Asistentem se může stát středoškolsky vzdělaná osoba starší 21 let (Mojžíšová, 2008, s. 79).

Probační úředník motivuje klienta k řešení problémů souvisejících s trestnou činností včetně náhrady škody a urovnání konfliktů s poškozeným, pomáhá klientovi vytvářet podmínky pro reintegraci do společnosti (PMS ČR, 2016).

Pro potřeby soudu probační úředník také zjišťuje osobní a rodinnou situaci obviněných (Matoušek, 2011, s. 113).

Pracovníci PMS ČR mohou poskytovat kontakty na jiné organizace, které mohou klientovi pomoci.

### **1.1.2 Vývoj probace v Evropě**

Významnou roli v procesu utváření a vymezení probace v jednotlivých evropských státech sehrály nevládní spolky a organizace (Mojžíšová, 2008, s. 76). Vznik a činnost probace v některých zemích jsou výrazně ovlivněny vývojem péče o osoby uvězněné a propuštěné, především o ty, kterým byl uložen trest odnětí svobody, nebo byly podmíněně propuštěny (Mojžíšová, 2008, s. 76). V Evropě je za zemi s nejdelší tradicí probace považováno Nizozemsko, kde byla probace založena již roku 1823. Dalšími zeměmi, kde probace má dlouhou tradici, jsou skandinávské země a Velká Británie. V západní Evropě se probace rozvíjela ve druhé polovině 20. století (Mojžíšová, 2008,



s. 76). V posledním desetiletí se činnost probační služby zaměřuje nejen na osobu pachatele a jeho bezprostřední sociální okolí, ale také na práci s poškozeným.

## **1.2 Probační programy**

Probační resocializační program je specializovaný program realizovaný externím poskytovatelem, tj. subjektem stojícím mimo PMS ČR. Tento typ programu zajišťuje buď výkon rozhodnutí soudu spočívající v konkrétní povinnosti obviněného či odsouzeného podrobit se programu se specifickým zaměřením, nebo nabízí pomoc a podporu také těm obviněným a odsouzeným, kteří se sami na základě svého uvážení chtějí programu účastnit (Metodický standard probace, 2009).

V rámci resocializace odsouzených pachatelů TČ byly pro dospělé a mladistvé delikventy (při méně závažné trestné činnosti, u níž je možný předpoklad k nápravě pachatele) vypracovány předpisy, kterými se řídí výchova, práce, režim, volný čas a zájmová činnost těchto osob. U dospělých pachatelů se jedná o tzv. **programy zacházení**, u mladistvých **probační programy** (Veteška, 2015, s. 173).

Probačním programem se rozumí zejména program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého. Může být s různým režimem omezení v běžném způsobu života, který směřuje k tomu, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem, a k podpoře jeho vhodného sociálního zázemí a k urovnání vztahů mezi ním a poškozeným. Probační program schvaluje ministr spravedlnosti a zapisuje se do seznamu probačních programů vedeného Ministerstvem spravedlnosti (§ 17, z. č. 218/2003 Sb.). Program může být se souhlasem mladistvého uložen jako výchovné opatření v rámci přípravného řízení a řízení před soudem i v rámci řízení vykonávacího (Výroční zpráva PMS ČR, 2013).

Dohled nad výkonem probačního programu vykonává pověřený probační úředník. O skončení programu a o výsledku podá probační úředník bezodkladně zprávu příslušnému soudu, případně státnímu zástupci, který výkon probačního programu nařídil. Probační programy pro mladistvé, na rozdíl od probačních programů pro dospělé, zahrnují nejen vlastní práci s mladistvými, ale i s jejich výchovným prostředím, tj. rodiči, učiteli apod. (Matoušek, 2013, s. 489).

Programy se dělí na resocializační programy individuální, tedy programy pro jednotlivce, nebo resocializační programy skupinové. Zatím obecně platí, že čím menší město, tím menší je naděje na vznik skupinových resocializačních programů (Štern, 2010, s. 81). Po dobu, kdy je klient účastníkem resocializačního programu, je probační úředník v kontaktu s poskytovatelem programu a po ukončení programu obdrží závěrečnou výstupní zprávu shrnující dosažené výsledky klienta (Štern, 2010, s. 81).

Poskytovateli resocializačních programů pro dospělé jsou převážně nevládní neziskové organizace (Štern, 2010, s. 81). Nejen probačních programů, ale i poskytovatelů je České republice prozatím pomálu.

### ***1.2.1 Probační program „PUNKT rodina“, Průšvihy Už Nedělám, Kámo, Tečka***

Probační program usiluje o zohlednění principů restorativní justice. Snaží se v co největší míře propojit pohled pachatele s pohledem obětí a společnosti. Cílem programu je prostřednictvím strukturovaného programu, jeho jednotlivých témat a praktických cvičení, vytvořit pro pachatele příležitost přemýšlet o důsledcích provinění pro sebe sama, oběť a společnost a společně s ním označit rizikové situace, které vedly ke spáchání protiprávního činu (Rubikon centrum, 2012).

Program využívá principů kognitivně behaviorální teorie, která přispívá ke snižování rizika recidivy u mladistvých pachatelů pojmenováním nežádoucích aktivit, naučením žádoucích způsobů chování a změnou postojů a hodnocení. Snaží se posilovat kompetence, zejména v oblastech domýšlení důsledků spáchaného provinění, ovládnutí emocí, efektivního řešení problémů a vyhodnocování krizových situací v životě (Výroční zpráva PMS ČR, 2013).

Program PUNKT rodina si klade za cíl posílit silné stránky klientů a naučit je zvládat rizikové situace v běžném životě bez konfliktů se zákonem a snížit tak riziko recidivy u mladistvých pachatelů a napomáhat jejich sociální integraci. Zároveň je zaměřen na zapojení a posílení rodiny jako významného zdroje podpory mladistvých pachatelů (Rubikon centrum, 2012). Na základě obecně platné zkušenosti, že u mladistvých má jejich sociální a zejména pak rodinné zázemí zcela zásadní vliv na formování hodnotových postojů a z nich plynoucích způsobů chování, obsahuje program, který byl původně koncipovaný jako skupinová setkání, také individuální setkání lektora s účastníky a jejich rodinami (Rubikon centrum, 2012).

Cílovou skupinou tohoto programu jsou klienti, mladiství pachatelé násilných nebo majetkových protiprávních činů, kteří se dopouští trestné činnosti opakovaně, anebo u nich hrozí zvýšené riziko recidivy. Vhodní klienti pro tento program mají následující charakteristiku: věk klienta 15–18 let, klient se dopustil protiprávní činnosti opakovaně, anebo specialisté pro mládež PMS ČR vyhodnotili vyšší riziko opakování protiprávní činnosti, specialisté pro mládež PMS ČR vyhodnotili potřebu individuálního přístupu včetně intenzivního zapojení rodiny v rámci programu, zohledněna je osobnost mladistvého pachatele s ohledem na jeho inteligenční úroveň a schopnost komunikovat a pracovat individuálně i ve skupině, klient nemá závažnou psychiatrickou diagnózu a zároveň není závislý na omamných látkách či alkoholu (Rubikon centrum, 2012).

Účastníci programu PUNKT rodina jsou povinni nejen mít maximální možnou docházku na sezení, ale také musí dodržovat stanovená pravidla tohoto setkávání. Pravidly setkávání se rozumí dodržování dochvilnosti, dodržování účasti a spolupráce rodiny při individuálních setkáních, nošení pracovního sešitu, aktivní spolupráce v rámci programu a zpracovávání zadaných domácích úkolů. Klienti tohoto programu mají přísný zákaz přicházet na setkávání pod vlivem omamných a psychotropních látek či alkoholu. Klienti jsou z programu vyřazení po opětovném porušení podmínek, případně po uložení první výstrahy a opětovném porušení podmínek (Rubikon centrum, 2012).

Program má svou pevnou strukturu. Je rozdělen do 13 setkání v celkové době 21 hodin pro jednoho klienta. Skládá se z 5 jednohodinových individuálních setkání a z 8 dvouhodinových setkání ve skupině. Setkání probíhají standardně 1x týdně, poslední 13. setkání se koná po 3 měsících. Program PUNKT rodina je stanoven na 7 měsíců od zahájení setkávání. Skupina se skládá z jednoho lektora a 3–5 klientů (Rubikon centrum, 2012).

Poskytovatelem probačního programu PUNKT rodina je RUBIKON Centrum, z. s. tedy nezisková organizace, která působí v České republice již 20 let v oblasti prevence kriminality a efektivního řešení následků trestných činů. Cílem sdružení a projektů, které zajišťují, je opětovné začlenění lidí s trestní minulostí do společnosti, rozvoj jejich schopností pro uplatnění na trhu práce a dosažení jejich sociální a pracovní integrace. (Rubikon centrum, 2012).

### **1.2.2 Probační program „Právo volby“**

Probační program se opírá o systemický přístup, který podporuje dialog a podněcuje k vytvoření systému. Tento přístup umožňuje lektorům využít během realizace probačního programu metodickou výbavu a konkrétní technické nástroje (konstruktivní otázky, zplnomocnění účastníků, ocenění). Program se zaměřuje na nejčastější rizikové chování mladistvých, jako je neschopnost řešit krizové situace, neumět říct „ne“, nezvládnutí vlastní agresivity či nedostatečná informovanost. Cílem programu Právo volby je rozvoj sociálních dovedností i osobnosti mladistvého, podporující jeho vhodné zařazení ve společnosti, a tím snížení sociální exkluze. Konkrétně se jedná o rozvoj komunikačních dovedností, větší schopnost uplatnit se na trhu práce, sebepoznání, řešení krizových situací a posílení sociálních dovedností a kompetencí (Výroční zpráva PMS ČR, 2013).

Cílová skupina, pro kterou je tento program určen, jsou klienti ve věku 15–18 let, kteří jsou z důvodu závislosti na návykových látkách, z nestabilního rodinného prostředí, případně s psychickými problémy. Klienti jsou ohroženi předčasným ukončením školní docházky a s tím souvisejícími problémy, a to špatným uplatněním na trhu práce, nedostatečnou orientací a znalostí v komunikaci s úřady (Výroční zpráva PSM ČR, 2013).

Program je zaměřen na motivaci, aktivní přístup při řešení následků trestné činnosti, změnu dosavadních vzorců chování a rovněž pracuje s pocitem viny. Prioritou je podpořit pracovní uplatnění klienta, komunikační dovednosti, zvládnání impulzivity, konstruktivní řešení konfliktů, samostatnost, řešení zátěžových a krizových situací, posílení sociálních dovedností a kompetencí, jednání s úřady, péči o domácnost a hospodaření s financemi, trávení volného času, rozvoj sebepoznání (Výroční zpráva PMS ČR, 2013).

Probační program Právo volby je časově stanoven celkem na 32 hodin. Je rozdělen na šestnáct dvouhodinových setkání. Klienti se setkávají 2x týdně po dobu dvou měsíců (Výroční zpráva PMS ČR, 2013). „Právo volby“ byl sestaven na míru potřebám v regionu Písek. Program byl vytvořen pracovníky Arkády, předložen Ministerstvu spravedlnosti ČR a byl řádně akreditován. Jak již bylo uvedeno, probační program „Právo volby“ je realizován sociálně-psychologickým centrem Arkáda. Arkáda je odborné pracoviště, které nabízí ambulantní bezplatnou psychosociální pomoc lidem v obtížných životních situacích (Arkáda, 2012)

### **1.2.3 Probační program „Právo pro každý den“**

Probační program je účinná a efektivní alternativa k odkloněnému trestnímu řízení pro děti a mladistvé. Účelem je minimalizovat opakování trestné činnosti dětí a mladistvých. Právo pro každý den je určen pro mladistvé ve věku 15–18 let, kteří se dopustili trestného činu, případně provinění a jeho záměrem je předat užitečné dovednosti a právní znalosti vztahující se k řešení situací z běžného života a tím podpořit jejich osobnostní rozvoj, ale také ovlivnit situaci v komunitě ve smyslu snížení rizika opakování trestné činnosti (ICOS, 2015).

Program rozvíjí ideu, že efektivními nástroji ke snižování kriminality mladistvých jsou programy zaměřené na posilování sociálních kompetencí a právního povědomí. Předpokládá, že mladí lidé, kteří se dostali do střetu se zákonem, nemají dostatečné právní vědomí, nepřemýšlejí o důsledcích své trestné činnosti a také jim mnohdy chybí základní sociální dovednosti. Proto je program tematicky zaměřen na právní a sociální dovednosti a znalosti, jejichž rozvojem má být podpořena prevence dalšího protiprávního jednání. Program Právo pro každý den je založen na třech základních pilířích, a to znalostech, dovednostech a společenských zdrojích (Výroční zpráva PMS ČR, 2013).

Cílem programu je pomoci mladým lidem, kteří se již dostali do střetu se zákonem, získat potřebné sociální dovednosti, aby se uměli vymanit z nepříznivých vlivů a sociálního vyloučení. Snaží se jim pomoci pochopit souvislosti a důsledky jejich chování a lépe se rozhodovat v určitých situacích v budoucnosti (Výroční zpráva PMS ČR, 2013).

Cílovou skupinou probačního programu je mládež 15–18 let, prvopachatelé s menší závažností protiprávního jednání s možnými výjimkami. Speciálním kritériem je to, že trestný čin byl spáchán zejména v důsledku právní neznalosti, tj. pachatel si neuvědomoval právní důsledky svého jednání. Specifikací cílové skupiny a zaměřením programu právě na ni se zvyšuje pravděpodobnost úspěšnosti programu (Výroční zpráva PMS ČR, 2013).

Program je rozdělen do jednotlivých setkání, na kterých se provádí modelové situace. Časová dotace je minimálně 36 hodin (1x týdně po 3 hodinách, tj. 12 setkání v období 4 měsíců). Program byl úspěšně realizován ve 14 soudních okresech, nejvíce klientů bylo v tomto programu zařazeno v Jindřichově Hradci (29), nejméně v Pelhřimově (1), (Výroční zpráva PMS ČR, 2013).

Realizátorem tohoto programu je nezisková organizace ICOS Český Krumlov, o. s. Tato organizace napomáhá zvyšovat kvalitu života obyvatelstva regionu. Zajišťuje služby a programy, které umožňují důstojný a plnohodnotný život zejména ohroženým dětem a mladistvým, rodinám s dětmi, seniorům, lidem se zdravotním postižením a lidem v tíživé životní situaci, kterou nemohou řešit bez pomoci druhých (ICOS, 2015).

#### **1.2.4 Probační program „Auritus“**

Probační program je zaměřen na rizikové faktory v chování mladistvých od 15 do 18 let, a to především na zneužívání omamných a psychotropních látek, na nízké povědomí o rizicích spojených se zneužíváním omamných psychotropních látek, na trávení volného času v rizikovém sociálním prostředí, záškoláctví, nezákonné chování, nedostatečné sociální dovednosti, problematické vztahy k rodičům a vrstevníkům (Výroční zpráva PMS ČR, 2013).

Program si dává za cíl rozvoj sociálních dovedností a osobnosti mladistvého. Směřuje k tomu, aby se mladistvý vyhnul chování, které bylo v rozporu se zákonem a zároveň podporuje jeho sociální zázemí. Usiluje o eliminaci rizikových způsobů chování, zvýšení povědomí o důsledcích vlastního chování, získání náhledu na problém zneužívání omamných, psychotropních látek a změnu životního stylu vedoucí ke snížení rizik. Hlavním cílem je v ideálním případě abstinence od všech drog. Klienti programu jsou podporováni v osobnostním růstu a zrání, sebepoznání a získání základních sociálních dovedností, informací o drogách a rizicích jejich užívání, případných možnostech léčby, zvýšení právního povědomí, urovnání všech vztahů (Výroční zpráva PMS ČR, 2013). Program si dále dává za cíl prevenci kriminality a sociálně patologických jevů, eliminaci rizik vzniku závislosti, omezení užívání drog, motivaci k abstinenci od návykových látek, vzdělání pro zvýšení kompetencí a dovedností s cílem nalezení vhodného zaměstnání, pomoc s obnovením pracovních návyků, snížení sociální izolace klienta (Auritus, 2015).

Cílovou skupinou jsou problémoví klienti ve věku 15–18 let užívající nelegální návykové látky nebo nadužívající alkohol. Do cílové skupiny patří klienti – prvopachatelé, tj. ti, kteří spáchali trestný čin související s problematikou nelegálních

návykových látek nebo pod jejich vlivem (není to však podmínkou pro vstup do programu), (Výroční zpráva PMS ČR, 2013).

Setkání klientů probíhá 1x týdně, a to v rozsahu 10–12 setkání, standardně po dobu 3 měsíců. Jsou-li během této doby problémy klienta nedořešeny, případně objeví-li se další, které je vhodné řešit, nabízí program jako nadstavbu následnou péči (Výroční zpráva PMS ČR, 2013). Program Auritus je realizován organizací Auritus – centrum pro lidi ohrožené závislostí. Centrum nabízí služby lidem užívajícím návykové látky, gamblerům a osobám, kteří problém s užíváním návykových látek řeší u svých dětí a blízkých. Dále nabízí i služby zaměřené na prevenci užívání návykových látek u žáků a studentů škol a učilišť (Auritus, 2015).

„Program pro dospělé pachatele trestné činnosti spojené s dopravou, zejména řízení pod vlivem alkoholu“

Program je realizován v rámci projektu „Rozvoj probačních a resocializačních programů – posílení prevence a ochrany společnosti před opakováním trestné činnosti“. Program je určen pro dospělé pachatele trestné činnosti ve spojení s dopravou, zejména s řízením pod vlivem alkoholu, u kterých se projevují znaky agresivního a nedbalého chování za volantem a užívání návykových látek, zejména požívání alkoholu před řízením motorového vozidla (Interní materiál PMS). Cílem tohoto programu je řešení a usměrňování rizikového chování cílové skupiny metodou tréninku pozitivních modelů chování. Program je založen na kognitivně behaviorální teorii.

Kritéria a podmínky pro zařazení klientů do tohoto programu jsou přesně dány. Jsou jimi dospělí pachatelé (minimálně v době realizace programu), kteří měli v těle potvrzenou (zjištěnou) přítomnost alkoholu (nikoliv jiných návykových látek), pachatel spáchal trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky, ublížení na zdraví (dopravní nehoda, naměřen alkohol), maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (řízení bez platného řidičského oprávnění + naměřen alkohol). Pachatel musí být schopen program absolvovat, tzn. musí být splněno: minimální mentální úroveň, bez jazykové bariéry, osoba žijící v soudním okrese, kde se program koná (Interní materiál PMS).

Tento program není probačním programem, ale je programem sociálního výcviku a převýchovy. Státní zastupitelství / soud může využít uložení programu a skutečnost řádného absolvování jako splnění uložené povinnosti. Dále je to kritérium v rámci rozhodování o osvědčení se ve zkušební době nebo také kritérium v rámci rozhodování při podmíněném upuštění od výkonu zbytku trestu zákazu činnosti – zákazu řízení motorových vozidel (Interní materiál PMS).

Program pro dospělé pachatele trestné činnosti spojené s dopravou, zejména řízení pod vlivem alkoholu je realizován Centrem dopravního výzkumu, v. v. i. Centrum dopravního výzkumu je veřejnou výzkumnou institucí a jedinou dopravní vědeckovýzkumnou organizací v působnosti Ministerstva dopravy ČR (CDV, 2016).

### **1.3 Probační činnosti**

#### **1.3.1 Probační dohled**

Dohledem se rozumí pravidelný osobní kontakt pachatele trestného činu s pracovníkem PMS ČR, spolupráce při vytváření a realizaci probačního plánu dohledu ve zkušební době a kontrola dodržování podmínek uložených pachateli soudem nebo vyplývajících ze zákona. Příčiny trestné činnosti jsou velmi různorodé a zkušenosti ukazují, že lidé dopouštějící se trestné činnosti mají vedle problémů s porušením trestních i jiných norem často také osobní, rodinné těžkosti nebo sociální problémy, které bývají mnohdy přímou i nepřímou příčinou konfliktu se zákonem (Doubravová, Nanque, 2000, s. 82). Soud může ukládat omezení nebo povinnosti, a to ve formě **zákazů** – tj. zákaz nadměrného užívání alkoholických nápojů, zákaz rušit noční klid, zákaz pálit líh, zákaz vykonávat jinou činnost, která byla příčinou spáchání trestné činnosti, nebo **příkazů** - těmi je rozuměno např. to, aby pachatel trestného činu zanedbání povinné výživy řádně plnil vyživovací povinnost (Větrovec, 2002, s. 28).

Účelem dohledu je sledování a kontrola chování pachatele, odborné vedení a pomoc pachateli s cílem zajistit, aby v budoucnu vedl řádný život (Štern, 2010, s. 73).

Řádný život vede obviněný, pokud dodržuje právní řád a další základní normy občanské společnosti, plní si své povinnosti vůči státu i vůči společnosti (zaměstnavateli, rodině), nezneužívá svých práv proti spoluobčanům, nenarušuje občanské soužití v bydlišti nebo zaměstnání, nedopouští se přestupků, jiných deliktů a trestných činů. S požadavky na vedení řádného života by bylo proto v rozporu např. i ohrožování spoluobčanů nebezpečnou nakažlivou chorobou, neplnění vyživovací povinnosti, nedostatečná péče o děti apod. (Větrovec, 2002, s. 54). Probační dohled vykonává pověřená osoba – tj. probační úředník.

**Probační dohled může být soudcem, případně státním zástupce pachateli stanoven v následujících případech:**

- v podmíněném upuštění od potrestání



- v podmíněném odsouzení
- v podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody
- propuštění z ochranné léčby
- uložení dohledu v rámci trestu obecně prospěšných prací
- nahrazení vazby dohledem probačního úředníka
- uložení výchovného opatření mladistvému nebo dítěti mladšímu 15 let (PMS ČR, 2016).

Úkolem specialistů v oblasti probace, úředníků vykonávajících dohled, je především být v osobním kontaktu s klientem – pachatelem, zmapovat rizika a potřeby klienta, vytvořit spolu s ním probační plán dohledu, kontrolovat dodržování níže uvedených podmínek, vyhodnocovat a aktualizovat plán dohledu, pravidelně zpracovávat zprávy o průběhu dohledu (Štern, 2010, s. 74).

Při vytváření plánu dohledu je nutno vycházet z rozhodnutí soudu o podmíněném odsouzení – povinnosti a omezení uložené soudem tvoří základ kontrolovaných a vyhodnocovaných bodů plánu. Jde především o náhradu škody poškozeným, omezení zdržet se pobytu v konkrétním místě či návštěv nevhodného prostředí, sportovních a kulturních událostí, zdržet se konzumace alkoholu, omamných látek, různé povinnosti, jako absolvovat léčbu závislostí, podrobit se ve zkušební době probačnímu resocializačnímu programu apod. (Štern, 2010, s. 78).

Probační plán musí být naplánován krok po kroku. Pracovník v rámci plánování probačního dohledu s klientem hovoří o jeho životě, o rodině, škole, zájmech, o možných příčinách spáchané trestné činnosti apod. Snaží se tím získat co nejvíce poznatků, které by umožnily sestavení co nejlepšího probačního plánu (Mojžíšová, 2008, r. 83). Probační úředník si nastaví mantinely spolupráce s klientem, ve kterých jsou stanoveny postihy za případné neplnění povinností daných plánem. Pracovník si plánuje s klientem konkrétní intervaly mezi návštěvami klienta u probačního úředníka. V probačním dohledu jde především o snížení rizika recidivy a rizika újmy (Štern, 2010, s. 77).

O průběhu výkonu probačního dohledu je probační úředník povinen zpracovávat zprávy (pravidelně jednou za šest měsíců, není-li stanoveno soudcem nebo státním zástupcem jinak). Zpráva úředníka vedle základních informací o aktuální životní situaci klienta obsahuje také úředníkovu zhodnocení dosavadního průběhu spolupráce

s klientem a jeho návrhy na další průběh dohledu včetně návrhu na opatření v případě, kdy klient neplní podmínky dohledu (Matoušek, 2010, s. 293).

Probační úředník používá při probačním dohledu pasivní a aktivní nástroje. Pasivními nástroji se rozumí předávání informací klientovi, vedení dokumentace a spisu v konkrétním případě, ověřování a získávání potřebných informací o klientovi z dalších zdrojů bez jeho součinnosti. Mezi aktivní nástroje pracovníka patří osobní kontakt s klientem, tj. především profesionální rozhovor (Štern, 2010, s. 76).

Klient s uloženou povinností probačního dohledu nemusí být PMS ČR neznámou osobou, neboť je vhodné, když dohled navazuje na činnost služby v přípravném řízení. Uložení dohledu mnohdy bývá přímo navrhováno ve zprávách pracovníků v přípravném řízení a v řízení před soudem.

**Osoby podléhající povinnosti vykonat uložený probační dohled mají povinnosti stanovené v § 50, z. č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, jsou jimi:**

- Spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu probační úředník stanoví, a plnit probační plán dohledu.
- Dostavovat se k probačnímu úředníkovi ve lhůtách, které mu probační úředník stanoví.
- Informovat probačního úředníka o svém pobytu, zaměstnání a zdrojích obživy, dodržování soudem uložených přiměřených omezení a přiměřených povinností a jiných důležitých okolnostech pro výkon dohledu určeným probačním úředníkem.
- Umožnit probačnímu úředníkovi vstup do obydlí, ve kterém se klient zdržuje.

Smyslem probačního dohledu by mělo být pozitivní vedení klienta probačním úředníkem, usměrňování klientova života v souladu se zákonem (Mojžíšová, 2008, s. 83).

### ***1.3.2 Obecně prospěšné práce***

Trest obecně prospěšných prací, dále jen OPP, je alternativním trestem umožňujícím pachateli méně závažné trestné činnosti odčinit trestné jednání vlastní aktivitou, prací k obecně prospěšným účelům (Štern, 2010, s. 90). Za méně závažnou činnost se považují přečiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslně trestné činy, za které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do 5 let (§ 14 (2), TZ 40/2009). O druhu a místě výkonu OPP rozhodne okresní soud, který trest uložil, na návrh probačního úředníka (§ 336 (2), TŘ 141/1961 Sb.).

OPP jsou trestem, který lze ukládat ve vymezeném rozsahu minimálně 50 hodin a maximálně 300 hodin u dospělých nebo minimálně 50 hodin a maximálně 150 hodin u mladistvých. Soud ukládá v každém soudním případě výměru individuálně, a to dle závažnosti a historie pachatele, kterému tento trest ukládá. Odsouzený je povinen uložený trest vykonat osobně, bezplatně a ve svém volném čase. OPP jsou vykonávány ve prospěch obcí, státních, případně jiných obecně prospěšných institucí.

Jakmile odsouzený během výkonu trestu OPP vede řádný život, plní veškeré omezení a povinnosti uložené soudem, po vykonání trestu se může opět začlenit do společnosti bez jakékoliv stigmatizace záznamem v rejstříku trestů a bez zpřetrhaných rodinných, pracovních a dalších sociálních vazeb (Štern, 2010, s. 90). Znamená to, že je na osobu pohlíženo, jako by nebyla nikdy souzena a odsouzena za trestný čin. OPP jsou tedy mnohem více než jen trestem, především jsou příležitostí pro pachatele vrátit se vlastní aktivitou, vlastním přičiněním zpět za bariéru mezi bezúhonnými občany a , jak se říká, „kriminálníky“ (Štern, 2010, s. 95).

Obecně prospěšné práce je odsouzený povinen vykonat osobně a bezplatně ve svém volném čase nejpozději do dvou let ode dne, kdy soud nařídil výkon tohoto trestu (§ 65, z. č. 40/2009 Sb.). V opačném případě je trest OPP přeměněn v trest odnětí svobody. Postupuje se v tomto případě tak, že každá neodpracovaná hodina znamená jeden den pobytu ve vězení, je to tedy v poměru 1:1. Pokud jsou OPP přeměněny v trest odnětí svobody, je tento neúspěšný výkon překážkou pro využití této alternativy v případném dalším řízení s klientem (Štern, 2010, s. 96). Jak stanovuje § 62 odst. 2 trestního zákoníku, soud trest obecně prospěšných prací zpravidla neuloží, jde-li o pachatele, kterému byl trest obecně prospěšných prací v době tří let předcházejících uložení tohoto druhu trestu přeměněn na trest odnětí svobody.

Tato oblast tvoří většinu činnosti PMS ČR v rámci vykonávacího řízení, to znamená zajištění kontroly výkonu tohoto trestu, práci s odsouzenými, ale také spolupráci s poskytovateli míst pro výkon obecně prospěšných prací, komunikaci se soudy, v rámci přípravného řízení pak zjišťování, zda je či není vhodné uložení tohoto trestu, zjišťování stanoviska samotného pachatele k uložení trestu obecně prospěšných prací a v neposlední řadě také poskytování podpory a pomoci poškozeným trestnou činností.

### **Trest obecně prospěšných prací zahrnuje řadu specifík, jsou jimi:**

- Největší agenda PMS ČR v rámci vykonávacího řízení – naprostá většina případů PMS ČR spadá do oblasti trestu obecně prospěšných prací.
- Nejvyšší počet subjektů angažovaných na zajištění výkonu trestu (orgány činné v trestním řízení, PMS ČR, státní a nestátní instituce).
- Nejnáročnější koordinační činnost při zajištění výkonu trestu – management obecně prospěšných prací vyžaduje nejen koordinaci se subjekty daného soudního okresu, ale také spolupráci se všemi soudy v České republice (Štern, 2010, s. 94).

Trest OPP nabízí oproti jiným trestům odsouzenému šanci vlastní prací ovlivnit průběh trestu. Efektivita trestu se odráží nejen v přínosu pro obce, společnost, ale také snižuje státní výdaje na věznictví, neboť odsouzená osoba nemusí být na státní náklady uvězněna. Nelze tedy pominout nesporný finanční přínos této alternativy, která nezatěžuje stát vysokými náklady jako případně uvěznění a přináší státu prospěch ve formě zdarma vykonané práce (PMS ČR, 2016).

#### ***1.3.3 Parole – podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody***

Parole je činnost, kterou PMS ČR zprostředkovává v rámci vykonávacího řízení. Pojem „parole“ vychází z původního francouzského **je donn ma parole**, tj. **dávám své slovo** - volný překlad (Štern, 2010, s. 103). V souvislosti s propuštěním odsouzeného z věznice pak slovem „parole“ rozumíme podmíněné propuštění na čestné slovo, tedy na slib odsouzeného, že se bude chovat řádně (PMS ČR, 2016).

Dle Šterna je tento pojem v dnešní justici zcela běžně používán ve smyslu označení situace, kdy je pachatel z vězení propuštěn na svobodu, a to za podmínky, že slíbí (dá své slovo) podrobit se po propuštění po určitou dobu stanoveným podmínkám.

Trestní zákoník stanovuje, že jestliže odsouzený za přečin prokázal svým vzorným chováním a plněním svých povinností, že dalšího výkonu trestu není třeba, může ho soud podmíněně propustit na svobodu i předtím, než vykonal část trestu odnětí svobody vyžadovanou pro podmíněné propuštění podle odstavce 1 § 88 trestního zákoníku. Soud nevyhoví návrhu ředitele věznice na podmíněné propuštění odsouzeného na svobodu, jen je-li zjevné, že by odsouzený po propuštění na svobodu nevedl řádný život.

Odsouzený má ve věznici možnost v rámci své přípravy na podmíněné propuštění požádat o spolupráci probačního úředníka. Odsouzený má možnost spolupracovat, není to tedy zákonem označeno za povinnost. Spolupráce se odehrává ve věznici, a to

návštěvami probačního úředníka nebo asistenta. Při spolupráci odsouzeného, probačního úředníka a pracovníka věznice probíhá příprava důležitých podkladů pro rozhodnutí soudu o podané žádosti na podmíněné propuštění odsouzeného. Smyslem spolupráce těchto subjektů, případně i s poškozeným (tedy obětí trestného činu) je, aby ještě v době před rozhodnutím soudu o podmíněném propuštění byly shromážděny všechny důležité informace. Tyto informace slouží k rozpoznání rizik a potřeb odsouzeného v souvislosti s jeho návratem na svobodu (PMS ČR, 2016).

Při spolupráci odsouzeného a probačního úředníka, asistenta je zkoumána připravenost odsouzeného zvládnout návrat do běžného způsobu života na svobodě (Štern, 2010, s. 104).

O žádosti o podmíněné propuštění odsouzeného v České republice rozhoduje soud. Soud zvažuje, zda odsouzený během výkonu trestu odnětí svobody ve vězení prokázal své polepšení a zda se dá od něho očekávat, že po propuštění povede život bez dalšího porušování zákona (Štern, 2010, s. 105). Soud dále přihlédne při rozhodování o podmíněném propuštění k tomu, zda odsouzený včas nastoupil do výkonu trestu a zda částečně nebo zcela nahradil či jinak odčinil škodu nebo jinou újmu způsobenou trestným činem (Spirit, 2014, s. 114).

V případě kladného vyřízení žádosti o podmíněném propuštění z výkonu trestu ukládá soud zkušební dobu. U odsouzených za přečin ukládá zkušební dobu až na 3 roky, u odsouzených za zločin na 1 až 7 let. Soud ukládá se zkušební dobou i přiměřená omezení a přiměřené povinnosti (Fryšták, 2014, s. 159).

**Tyto povinnosti jsou uvedené v § 48 odst. 4 Trestního zákoníku, je to povinnost:**

- podrobit se výcviku pro získání vhodné pracovní kvalifikace,
- podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy,
- podrobit se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle trestního zákoníku,
- podrobit se vhodným programům psychologického poradenství,
- zdržet se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami,
- zdržet se neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob,
- zdržet se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek,

- zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek,
- uhradit dlužné výživné nebo jinou dlužnou částku,
- veřejně se osobně omluvit poškozenému,
- poskytnout poškozenému přiměřené zadostiučinění.

V případě rozhodnutí o podmíněném propuštění odsouzeného, nad kterým je současně vysloven dohled probačního úředníka, asistenta, PMS ČR provádí kontrolu plnění výše uvedených podmínek a dále pak poskytuje pomoc při řešení problémů souvisejících s návratem podmíněně propuštěného do života na svobodě (PMS ČR, 2016).

Aby mohl soud vůči podmíněně propuštěnému pachateli vyslovit, že se osvědčil, musí být splněny dvě podmínky. Za prvé odsouzený vedl ve zkušební době řádný život a za druhé vyhověl uloženým podmínkám. V opačném případě soud rozhodne, a to popřípadě již během zkušební doby, že se zbytek trestu opět vykoná ve věznici (Fryšták, 2014, s. 159).

#### ***1.3.4 Hodnocení potřeb a rizik***

Hodnocení rizik a potřeb pachatele je způsob, který patří do profesionální výbavy pracovníků probačních i vězeňských služeb (Štern, 2010, s. 125). Probační služby využívají nástroj hodnocení rizik a potřeb pachatele v době přípravy informací pro rozhodnutí státního zástupce či soudu v dané trestní věci – vypracováním zprávy před rozhodnutím a při zahájení kontroly výkonu alternativního trestu, příkladem může být začátek výkonu dohledu nad podmíněně odsouzeným nebo nad podmíněně propuštěným (Štern, 2010, s. 125). Vypracovaná zpráva probačního úředníka před rozhodnutím by měla obsahovat doporučení PMS ČR ve vztahu k případnému uložení alternativního trestu, a to buď trestu obecně prospěšných prací, nebo trestu domácího vězení.

Hodnocení rizik a potřeb pachatele se provádí pravidelně během výkonu uloženého alternativního trestu, a to z důvodu vyhodnocení průběhu dohledu, ale také v případně změně probačního dohledového plánu. Díky tomuto probační úředník podává informace soudci o konkrétním průběhu alternativního trestu.

Hodnocení rizik a potřeb pachatele odpovídá na otázku, jaké služby, intervence nebo opatření mají být při práci s pachatelem využity a jak intenzivní tyto služby mají být co do rozsahu a obsahu. V praxi platí, že pachatelé s označenou vyšší mírou rizik

vyžadují intenzivnější a zpravidla dlouhodobější programy a intervence. U pachatelů se zjištěnou nižší mírou rizika jsou obvykle dostatečné časově kratší intervence a jejich zařazení do resocializačních a dalších programů není většinou vůbec nutné (Štern, 2010, s. 127).

Pracovníci si pomocí hodnocení rizik a potřeb vytvoří individuální plány s konkrétními informacemi o pachateli, jeho negativních stránkách, pozitivních stránkách, potřebách, ale také rizicích, která jej ohrožují při dodržování zákonů a norem.

#### ***1.4 Resocializace propuštěné osoby***

Resocializace je snaha znovu zapojit do života jedince, který už kdysi socializačním procesem prošel a z nějakého důvodu byl z daného společenství vyřazen. Děje se tak např. po vstupu do nové životní fáze různého typu (adolescence, staří – jako poslední životní fáze, emigrace atd.), po propuštění z výkonu trestu nebo výchovného zařízení. Jedinec může s procesem resocializace souhlasit, nebo mu záměrně odporovat, v čemž hraje mimo jiné velkou roli vliv a otevřenost nového prostředí a vazby na prostředí staré (Jandourek, 2001, s. 204).

Pojem resocializace znamená znovu začlenění do společnosti, a to díky přerušení společenských vazeb při spáchání trestného činu. Pobyt ve vězení představuje sociální stigma, kterého se nelze snadno zbavit (Vágnerová, 2012, s. 826). Odsouzená osoba při vynesení rozsudku získává celospolečenské stigma, že „tento člověk spáchal trestný čin“. Mnoho lidí díky tomu ztratí rodinu, přátele, práci atd. Člověk musí mít zájem svou situaci řešit, aby „zapadl“ zpátky do společnosti a mohl v ní bezproblémově žít.

Resocializace souvisí s pojmem socializace, což je dle Jandourka „proces, kterým se jedinec začleňuje do sociální skupiny, přičemž si osvojuje normy ve skupině panující, její hodnoty, učí se sociálním rolím spojeným s určitými pozicemi a dalším dovednostem a schopnostem. Těžiště procesu socializace leží v dětství a mládí a jeho výsledkem je vytvoření sociálního Já, sociální identity, sociokulturní osobnosti.“ (Jandourek, 2001, s. 220). V průběhu svého začleňování do mezilidských vztahů společensko-kulturního systému je vystaven soustavám očekávání, tlaků, pobídek apod. (Helus, 1973, s. 37).

## **2 Cíle práce a výzkumné otázky**

### **2.1 Cíl práce**

Cílem práce v teoretické části je zmapování práce Probační a mediační služby ČR s odsouzenými případně obviněnými osobami pomocí dostupné literatury, zjištění probačních programů, které jsou v Jihočeském soudním kraji používány ke spolupráci s těmito osobami. Cílem mé práce je také zjištění metod, jimiž se snaží Probační a mediační služba ČR působit na odsouzené osoby.

### **2.2 Výzkumné otázky**

V souvislosti se stanovenými cíli práce byly formulovány tyto výzkumné otázky:

1. Jaké prostředky jsou nejvíce účinné k zajištění resocializace odsouzených osob v Jihočeském soudním kraji?
2. Jsou výchovné programy realizované Probační a mediační službou ČR jsou dostatečným přínosem pro resocializaci pachatele trestného činu?



## **3 Metodika práce**

### **3.1 Použitá metodika**

Pro realizaci sběru dat jsem použila kvalitativní výzkum, jenž se provádí pomocí delšího a intenzivního kontaktu s terénem nebo situací jedince či skupiny jedinců. Hlavním úkolem kvalitativního výzkumu je docílit objasnění, zda lidé v dané situaci a prostředí pochopí, co se děje, proč se chovají určitým způsobem a jak si plánují své všednodenní činnosti (Hendl, 2012, s. 49-50). Kvalitativní výzkumník vybírá na začátku výzkumu téma a určí základní výzkumné otázky. Otázky může modifikovat nebo doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru dat a analýzy dat (Hendl, 2012, s. 48).

Zvolila jsem metodu polostrukturovaného dotazování, které je charakterizováno definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání dat (Hendl, 2012). Výzkumník má k dispozici rámcové otázky, ale nadržuje se jich pevně (Gavora, 2010, s. 202). Při polostrukturovaném dotazování si vytváříme určité schéma, které je pro tazatele závazné. Schéma obvykle specifikuje okruhy otázek, na které se budeme komunikačních partnerů ptát (Mioviský, 2006, s. 159).

#### **Techniky sběru dat**

K výzkumu jsem použila techniku polořízeného rozhovoru, protože je třeba získat náhled do světa osoby, s níž je daný rozhovor veden, znát její názory a hodnoty, na kterých osoba staví. Polostrukturovaný rozhovor jsem prováděla se zaměstnanci Probační a mediační služby ČR v Jihočeském soudním kraji.

Vzhledem k tématu a prostředí zpracování mé bakalářské práce jsem přesvědčena, že kvalitativní výzkum byl tou nejlepší metodou. Získala jsem možnost se svými komunikačními partnery navázat delší a hlubší vztah a proniknout více do jejich životních a pracovních témat.

### **3.2 Výzkumný soubor**

Výzkumný soubor u mého výzkumu je tvořen 8 pracovníky Probační a mediační služby ČR z Jihočeského soudního kraje. Komunikační partneři byli ve všech případech probačními úředníky. Své komunikační partnery jsem vybrala metodou účelového výběru, která je založena na potřebě získat probační úředníky, kteří pracují

v Jihočeském soudním kraji. Použila jsem techniku nabalování (tj. sněhová koule). Nejprve jsem oslovila vedoucí Probační a mediační služby ČR na středisku Pelhřimov. Ta mi posléze doporučila své kolegy, kteří by mi mohli pomoci při zpracování mého tématu. Další potenciální komunikační partnery jsem nejprve kontaktovala telefonicky, případně elektronickou cestou. V případě, že mi bylo vyhověno, domluvila jsem si osobní konzultaci a rozhovor.

### **3.3 *Analýza dat***

Získaná data byla analyzována pomocí metody vytváření trsů. Ta slouží k tomu, abychom seskupili a navrhli určité výroky do skupin, jedná se např. o rozlišení určitých jevů, místa a případů. Tyto skupiny (trsy) by měly vznikat na základě vzájemného překryvu (podobnosti) mezi identifikovanými jednotkami. Takovýmto procesem vznikají obecnější, induktivně zformované kategorie, jejichž zařazení do dané skupiny (trsu) je asociováno s určitými opakujícími se znaky, určitým charakteristickým uspořádáním (Miovský, 2006, s. 221). Získaná data jsem zobecňovala a porovnávala s odpověďmi komunikačních partnerů.

### **3.4 *Realizace výzkumu***

V únoru 2016 jsem sestavila otázky pro výzkumnou část mé bakalářské práce. Otázky jsem použila při rozhovorech s komunikačními partnery, a to s probačními úředníky v Jihočeském soudním kraji. Oslovila jsem pracovníky Probační a mediační služby v Jihočeském soudním kraji, konkrétně středisko PMS Pelhřimov, Tábor, Český Krumlov a České Budějovice. Na středisku PMS Pelhřimov jsem díky své odborné praxi na tomto středisku oslovila 3 probační úředníky. Za středisko PMS Tábor jsem získala názory 1 probačního pracovníka. Za středisko PMS Český Krumlov se mnou hovořil 1 probační úředník a PMS České Budějovice reprezentují 2 rozhovory s probačními úředníky.

Vlastní výzkum jsem prováděla od začátku února 2016 do začátku dubna 2016. Jednotlivé rozhovory s probačními úředníky trvaly přibližně 45 minut, v jejich průběhu jsem si dělala poznámky k připraveným otázkám, další případné otázky, které vyplynuly z rozhovoru, jsem si také zapisovala i s odpověďmi.

## 4 Výsledky výzkumu

### 4.1 Výsledky polostrukturovaných rozhovorů s probačními úředníky

#### 4.1.1 Identifikační údaje komunikačních partnerů

Tabulka 1: Identifikační údaje komunikační partnerů

Komunikační partner	Pohlaví	Pozice v PMS	Středisko PMS (Jihočeský soudní kraj)
1	Muž	Probační úředník	Pelhřimov
2	Žena	Probační úředník	Pelhřimov
3	Muž	Probační úředník	Pelhřimov
4	Muž	Probační úředník	České Budějovice
5	Žena	Probační úředník	Český Krumlov
6	Žena	Probační úředník	Tábor
7	Muž	Probační úředník	České Budějovice
8	Žena	Probační úředník	Pelhřimov

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

**Shrnutí:** Výzkumný soubor je složen ze čtyř žen a ze čtyř mužů. Komunikační partneři jsou z vybraných středisek Probační a mediační služby ČR v Jihočeském soudním kraji.

#### 4.1.2 Pracovní zkušenosti komunikačních partnerů

Tabulka 2: Pracovní zkušenosti komunikační partnerů

Komunikační partner	Dostatečné pracovní zkušenosti	Nedostatečné pracovní zkušenosti
1	Dlouhodobá práce na středisku	
2	Dlouhodobá práce s cílovou skupinou PMS	
3	Předešla práce na Policii ČR	
4	Dlouhodobá pracovní zkušenost s klientelou PMS	
5	Dlouhodobá práce s mladistvými pachateli	
6	Dlouhodobá práce s cílovou skupinou PMS	
7	Dlouhodobá práce na středisku PMS	
8	Dlouhodobá práce s mladistvými pachateli	

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

**Shrnutí:** Při rozhovorech s komunikačními partnery jsme se dostali na téma zkušeností při práci na Probační a mediační službě ČR. Ze všech polostrukturovaných rozhovorů vyplynulo, že je důležité mít při práci s cílovou skupinou dlouhodobější

zkušenosti v oboru, a to buď z předešlého zaměstnání pracovníků, případně zkušenosti ze života.

#### **4.1.3 Prostředky používané při spolupráci s klientem v rámci resocializace pachatele**

KP 1: *„Důležitým prostředkem je využití principů kontroly a pomoci, dále při spolupráci s klientem je vhodné využít komunikační techniky a především individuální přístup (motivační rozhovor). Nejdůležitější pro resocializaci je, aby pachatel dokázal vnímat rizika a ztotožnit se s potřebou něco změnit nebo napravit, toto lze realizovat doporučením vhodného aktivního probačního programu.“*

KP 2: *„Hlavním prostředkem při spolupráci je vhodně stanovená komunikace s klientem. Komunikace musí být přizpůsobena konkrétnímu klientu. V procesu resocializace je důležité uvědomění si rizik. Silný vliv v rámci resocializace má prostředí a osoby, se kterými žije a se kterými se stýká.“*

KP 3: *„Prostředky při mé práci jsou různé, jako jsou různí klienti, co za mnou přicházejí. Můžu je teoreticky shrnout a je to tedy kvalitní profesionální rozhovor s klientem, zjištění důležitých informací, motivace klienta ke změně vlastním přičiněním, zjištění a zhodnocení rizik a v neposlední řadě možnost klienta absolvovat probační program.“*

KP 4: *„Prostředek pro dobrou práci s klientem je kvalitní rozhovor, motivace klienta ke zlepšení jejího života, dále je efektivní minimalizace rizik pachatelova chování. Rizika mohou být minimalizovány účastí na probačním programu.“*

KP 5: *„Motivace klienta ke změně, důležitým aspektem je vybudování si důvěry mezi probačním úředníkem a klientem.“*

KP 6: *„Základním prostředkem práce s klientem je profesionální rozhovor, rozhovor (napojovací techniky, vytváření náhledu nad trestnou činností, možnost mediačního jednání s poškozenou stranou, motivace klienta, ...), analýza rizik, probační plán, stanovení cílů, možnost zařazení pachatele do vhodného probačního programu.“*

KP 7: *„Základním nástrojem probačního úředníka je „profesionální rozhovor“. Probační úředník zjišťuje potřebné informace, snaží se klienta navést k potřebné změně, v případě možnosti nabídne pachateli vhodný resocializační program, který může osobě napomoci k resocializaci zpět do společnosti. Probační úředník při své práci dále využívá prostředků kontroly – kontroluje plnění uloženého trestu, stanovených podmínek atd.“*

KP 8: „Přímá práce s klientem a motivace ke změně klientova chování. Opakování informace, že klientovi byl uložen určitý typ trestu a povinnosti, které musí dodržovat. Aktivní jednání s klientem, nenechat ho být pasivním.“

**Shrnutí:** Komunikační partneři se shodli na konkrétních prostředcích, které používají při své práci s klienty. Můžeme je shrnout tak, že důležitým prostředkem při práci je kvalitní profesionální rozhovor, motivace klienta ke změně života, minimalizace rizik a také absolvování probačního programu.

#### 4.1.4 Nejvíce účinné prostředky k zajištění resocializace klienta

Tabulka č. 3: Nejvíce účinné prostředky k zajištění resocializace

Komunikační partner	Profesionální rozhovor	Motivace klienta ke změně života	Minimalizace rizik	Absolvování probačního programu
1	X		X	X
2	X		X	
3				
4	X	X	X	X
5		X		
6	X		X	X
7	X			X
8	X	X		X

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

**Shrnutí:** Tabulka obsahuje prostředky, které vyplynuly z rozhovorů s pracovníky PMS ČR – profesionální rozhovor, který zmínila většina dotazovaných pracovníků, dále motivace klienta ke změně v životě, minimalizace rizik, která by mohla klienta ohrozit při výkonu trestu. Většina probačních pracovníků také označila za dobrý prostředek resocializace absolvování probačního programu.

#### 4.1.5 Informovanost komunikačních partnerů o probačních programech

Tabulka 4: Informovanost komunikačních partnerů o probačních programech

Komunikační partner	Dobrá znalost	Částečná znalost	Žádná znalost
1		X	
2	X		
3		X	
4	X		
5	X		
6		X	
7		X	
8	X		

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

**Shrnutí:** Dle tabulky je zřetelné, že komunikační partneři o probačních programech vědí, ale pouze v rozsahu, že probační programy existují. Pouze lidé, kteří s programy a s klienty zařazenými do programů pracují intenzivně, vědí o nich podrobnější informace.

**Z rozhovorů s komunikačními partnery vzešla otázka:** Jaká je Vaše informovanost o probačních programech celkově?

KP 1: „Můžu se Vám přiznat, o probačních programech vím jen základní informace a to je, že existují.“

KP 2: „Jako vedoucí střediska vím, jaké programy u nás v okrese jsou aktivní, které byly v minulosti aktivní. O programech vím, koho se týkají, ale realizaci mají na starost neziskové organizace.“

KP 3: „Vím, že probační programy existují, ale nejsem na ně expertem.“

KP 4: „O probačních programech vím, znám ty, které jsou aktivní v našem okrese.“

KP 5: „Probační programy pro mladistvé pachatele jsou moje parketa. Vím, že existuje i program pro dospělé pachatele, ale vím jen, že existuje.“

KP 6: „Probační programy znám díky tomu, že už nás je nezisková organizace Auritus, která provádí probační program Auritus.“

KP 7: „Vím, že v našem soudním kraji probační programy existují, neběží sice stále, ale jsou zde k dispozici pro mladistvé i dospělé pachatele.“

KP 8: „Znám probační programy pro mladistvé pachatele, neboť pracuji převážně s mladistvými pachateli.“

**Shrnutí:** Komunikační partneři se jednoznačně neshodli na jedné odpovědi. Každý o problematice probačních programů věděl své. Někdo věděl více, někdo méně. Každý

však věděl, že probační programy existují, ale jakmile neměli svého klienta, který probačním programem prošel, nevěděli o programech konkrétní informace.

#### **4.1.6 Jaká je nabídka probačních programů v Jihočeském soudním kraji?**

KP 1: „Vím, že dlouhodobě fungují probační programy pro mladistvé a také pro dospělé, jejich aktuální počet mi není přesně znám.“

KP 2: „Pro mladistvé pachatele jsou probační programy dlouhodobě využívány, v Jihočeském soudním kraji je dlouhodobě aktivní program PUNKT rodina, dále zde existuje program Právo pro každý den. Existují i programy pro dospělé, a to programy pro řidiče pod vlivem alkoholu. V okrese Pelhřimov žádný program v této době neběží.“

KP 3: „V rámci ČR je v Jihočeském soudním kraji nabídka programů přibližně stejná jako ve zbytku ČR. Většina programů v historii byla zaměřena buď na mladistvé pachatele, popřípadě pachatele podmíněně propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody.“

KP 4: „V Jihočeském soudním kraji momentálně není moc běžících probačních programů. Vím o programu PUNKT rodina, který je jediný fungující v současné době, dále zde máme program pro agresivní řidiče a řidiče řídící pod vlivem alkoholu.“

KP 5: „Co se týká programů pro mladistvé pachatele, tak existují programy PUNKT rodina, Právo pro každý den, program Auritus a Právo Volby. Tyto programy jsou anebo byly aktivní v Jihočeském soudním kraji. Existuje též program pro dospělé – Program pro agresivní a nedbalé řidiče.“

KP 6: „Probační programy navrhujeme pouze v našem okrese, kvůli možné dostupnosti našim klientům. V okrese Tábor je probační program Auritus (probační program pro mladistvé pachatele TČ).“

KP 7: „V našem soudním kraji existuje probační program pro agresivní a nedbalé řidiče, dále pro mladistvé prvopachatele a další programy pro mladistvé pachatele. V některých případech si vypomáháme terapeutickými skupinami pro agresivní pachatele trestné činnosti.“

KP 8: „Jihočeský soudní kraj nabízí probační programy pro mladistvé pachatele, jsou jimi PUNKT rodina, Právo pro každý den a dále jistě existuje program pro agresivní řidiče, kteří spáchali trestný čin pod vlivem alkoholu.“

**Shrnutí:** Nabídka probačních programů v Jihočeském soudním kraji je omezená. Cílovou skupinou jsou mladiství i dospělí pachatelé. Každý komunikační partner věděl o nabídce probačních programů svou informací. Probační úředníci pracující s cílovou

skupinou „mladiství pachatelé“ znají více probační programy určené pro tuto cílovou skupinu a probační úředníci pracující s dospělými znají jediný dostupný probační program pro dospělé pachatele.

#### 4.1.7 Pro jakou cílovou skupinu jsou probační programy v Jihočeském kraji?

Tabulka 5: Cílová skupina probačních programů v Jihočeském soudním kraji

Komunikační partner	Mladiství pachatelé TČ	Dospělí pachatelé TČ	Nevím, neznám žádný probační program
1		X	
2	X	X	
3	X	X	
4	X	X	
5	X		
6	X	X	
7	X	X	
8	X	X	

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

KP 1: „Probační programy jsou pro klienty, kteří potřebují získat základní právní a občanské povědomí, pracovní uplatnění, dále pro zadluženou klientelu a také pro agresivní řidiče v dopravě.“

KP 2: „Probační programy jsou určeny jak pro děti i pro dospělé, zároveň i pro děti do 15 let, pro děti od 15 do 18 let věku. Existují programy pro řidiče, kteří měli problém s požíváním alkoholu při řízení motorových vozidel, dále pro násilné osoby, tedy agresivní pachatele TČ.“

KP 3: „Většina probačních programů je zaměřena na mladistvé pachatele TČ, existují však i probační programy pro dospělé pachatele TČ.“

KP 4: „V Jihočeském soudním kraji je probační program pro mladistvé pachatele. V okrese České Budějovice byl aktivní i program pro řidiče pod vlivem alkoholu, tedy pro dospělé.“

KP 5: „Pro mladistvé klienty. Pro dospělé se jedná o programy sociálního výcviku, resocializační programy atd.“

KP 6: „V okrese Tábor jsou probační programy pro mladistvé pachatele TČ, a to od 15 do 18 let a pro dospělé, kteří mají problém se závislostí. V Jihočeském soudním kraji je nabídka jistě jiná než v našem okrese, ale nejsem si jistá.“

KP 7: „Cílovou skupinou v našem soudním kraji jsou mladiství pachatelé, ale i dospělí pachatelé trestných činů.“



KP 8: „Na našem středisku jsem se osobně setkala s programem pro mladistvé pachatele. Existují však i programy pro dospělé pachatele.“

**Shrnutí:** Probační úředníci se shodli na dvou velkých cílových skupinách. Jsou jimi mladiství pachatelé a dospělí pachatelé trestných činů. Většina probačních programů je spíše pro mladistvé pachatele, pro dospělé existuje menší množství probačních programů. Přesněji řečeno v Jihočeském soudním kraji byl/je aktivní probační program pro agresivní řidiče, spáchají-li TČ pod vlivem alkoholu.

#### 4.1.8 Má cílová skupina o účast na probačním programu zájem?

Tabulka 6: Zájem cílové skupiny o účast na probačním programu

Komunikační partner	Ano, cílová skupina (mladiství, dospělí) má zájem o účast	Ne, cílová skupina (mladiství, dospělí) nemá zájem o účast
1		X
2		X
3		X
4	X	
5	X	
6		X
7	X	
8	X	

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

KP 1: „Mladiství ze zákona předem podepisují souhlas s účastí na programu, úroveň zájmu ostatních nejsem schopen vystihnout, neboť žádného klienta v probačním programu nemám.“

KP 2: „Děti do programu dostrkáme i s rodiči, zájem je tedy spíše účelový. Rodiče, pokud mají zájem o své děti, tak je na program i dostrkají sami. Dospělí vědí, že jim absolvování probačních programů pomůže v trestním řízení, při úspěšném absolvování mají možnost zastavení, případně zahlazení uloženého trestu.“

KP 3: „Většina příliš velký zájem neprojevuje, k zařazení do programu je třeba klienty motivovat. Po skončení každého programu je jich soukromým odhadem cca 75 % s obsahem programu spokojených.“

KP 4: „Na tuto otázku se odpovídá velmi těžce. Mladiství, kteří jsou poučeni již ze samotného prošetření své trestné činnosti, mají vždy zájem. Dospělí mívají probační program nařízen soudem jako přiměřenou povinnost, účast je tedy povinná.“

KP 5: „Ano, lze říct, že zájem klientů o programy je velký.“

KP 6: „Na toto se dá odpovědět pouze stručně: někdy ano, někdy ne.“

KP 7: „Dle mého názoru zájem mají, neboť vědí, že pokud probační program absolvují, může dojít k zastavení trestního stíhání.“

KP 8: „Mladiství pachatelé mají zájem pouze v případě, že je osloví struktura daného programu.“

**Shrnutí:** Na tuto otázku nelze podat jednoduchou odpověď. Každý klient je v podstatě jiný, není možné zaškatulkovat všechny klienty, kteří docházejí na Probační a mediační službu ČR. Velmi záleží na tom, jestli si pachatel uvědomí své špatné chování a zda mu záleží na tom, aby neměl do budoucna problémy s rejstříkem trestů. Nelze srovnávat celý Jihočeský soudní kraj.

#### 4.1.9 Čím jsou účastníci probačních programů k účasti na programu motivováni?

Tabulka 7: Musí být účastníci k účasti na programu motivováni?

Komunikační partner	Motivace ANO	Motivace NE
1	X	
2	X	
3	X	
4	X	
5	X	
6	X	
7		X
8	X	

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

KP 1: „Účastníci mohou být motivováni pozitivně, případně negativně. Pozitivní motivace nastává, když se klient vnitřně ztotožní s nalezenými riziky a přijme nabídnutou pomoc. Negativní motivace je určena např. soudním rozhodnutím, že se programu musí osoba zúčastnit.“

KP 2: „Dospělí, jakmile nesplní probační program, nesplní tak rozhodnutí soudu, vlastní motivace je minimální. Mladiství jsou motivováni především náplní probačního programu (jak probíhá, náplň volného času, zajištění společnosti dětí stejného věku).“

KP 3: „Snahou změnit zažitá schémata negativního chování, zvýšení právního povědomí, motivační vliv rodičů atd.“

KP 4: „Mladiství pachatelé jsou motivováni novou náplní svého volného času, zjištěním nových informací, získáním nových zkušeností od svých vrstevníků. Určitá část je motivována rodinou. Dospělí nebývají motivováni, mívají to uložené jako přiměřenou povinnost.“

KP 5: „Bývají motivováni tím, že během probačního programu získají nové kompetence, znalosti a zkušenosti.“

KP 6: „Uložením mírnějšího trestu nebo možností alternativního opatření.“

KP 7: „Klienti, kteří mají při trestním stíhání zastoupení, vědí, že pokud probační program absolvují, může se jim celé trestní stíhání zastavit. Motivace z naší strany tedy není příliš nutná.“

KP 8: „Mladiství pachatelé bývají motivováni strukturou probačního programu.“

**Shrnutí:** Mladiství pachatelé bývají motivováni vyplněním svého volného času, který neumí sami dobře využít. V případě zájmu rodiny o své děti bývají motivováni mladiství rodinnými příslušníky. Dospělí nemusí být ve většině případů motivováni, neboť mívají účast na probačním programu danou jako přiměřenou povinnost soudem a v případě neúčasti na programu jim hrozí soudní potrestání.

#### **4.1.10 Máte za to, že nabízené resocializační probační programy jsou co do druhu a obsahu dostatečné?**

Tabulka 8: Rozsah druhu a obsahu probačních programů

Komunikační partner	Rozsah je NEDOSTATEČNÝ	Rozsah je DOSTATEČNÝ
1	X	
2	X	
3	X	
4	X	
5		X
6	X	
7	X	
8		X

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

KP 1: „Myslím, že probační pracovníci z praxe dokáží dobře vystihnout problematiku okruhu a specifikovat poptávku, nabídka nikdy nebyla komplexní a závisí na mnoha faktorech.“

KP 2: „Ne, nejsou, jejich množství a výčet není dostatečný, ale očekává se zásadní změna, a to směrem ke zlepšení, a to jak do druhu, tak do počtu probačních programů.“

KP 3: „Zřejmě ne, bylo by třeba portfolio nabízených probačních programů rozšířit. Ovšem vše záleží na finančních možnostech poskytovatelů a leckdy bývá problém naplnit potřebný minimální počet uchazečů.“

KP 4: „Obávám se, že v Jihočeském soudním kraji i v celé České republice je probačních programů pomálu. Většina programů je zaměřena na mladistvé pachatele (ať již na prvopachatele, případně recidivující pachatele).“

KP 5: „V zásadě ano.“

KP 6: „NE.“

KP 7: „Myslím, že spektrum probačních programů není dostatečně rozsáhlé. Byl bych rád, kdyby se spektrum probačních programů pro dospělé do budoucna rozšířilo. Dle mého názoru bychom potřebovali program pro agresivní pachatele páchající trestné činy nespojené s řízením motorových vozidel.“

KP 8: „Dalo by se říci, že ano.“

**Shrnutí:** Komunikační partneři se v zásadě shodli na tom, že množství a druhy probačních programů jsou jak v Jihočeském soudním kraji, tak v celé České republice nedostatečné. Byli by rádi, kdyby se spektrum/„paleta“ nabízených probačních programů do budoucna rozšířilo.

#### 4.1.11 Jaké jsou důvody malého množství probačních programů?

Tabulka 9: Důvody malého množství probačních programů

Komunikační partner	Finanční důvody	Nedostatek poskytovatelů
1		X
2	X	
3	X	
4	X	
5		X
6	X	
7		X
8	X	

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

**Shrnutí:** V rámci rozhovoru jsem se vždy dostala k otázce Proč si probační úředníci myslí, že je nabídka probačních programů tak omezená, jak bylo zjištěno otázkou výše. Na otázku mi bylo většinou odpovězeno, že nejsou dostatečné finanční prostředky na realizaci více probačních programů. Avšak také jsem se dozvěděla, že není tolik poskytovatelů, kteří by mohli probační programy realizovat. Tedy takových poskytovatelů, kteří by dostali od MV akreditaci.

#### **4.1.12 Jaké jsou dle Vašich zkušeností důsledky účasti obviněných či odsouzených na probačním programu?**

KP 1: „Nemám přímé ani zprostředkované zkušenosti, takže opravdu nevím.“

KP 2: „U dětí je s nimi dobře pracováno a nerecidivují. U dospělých nemáme žádné zkušenosti.“

KP 3: „To záleží na zaměření a obsahu konkrétního probačního programu, např. zvýšení právního povědomí, zlepšení komunikace s okolím, zvýšení finanční gramotnosti atd.“

KP 4: „V případě absolvování probačního programu u mladistvých i dospělých pachatelů může dojít k odklonu trestního řízení, případně k zahlazení trestu.“

KP 5: „Dobré zkušenosti, účast snižuje riziko recidivy.“

KP 6: „Zlepšení informovanosti účastníků, právního povědomí a postoje k jejich špatnému chování.“

KP 7: „Při absolvování probačního programu u mladistvých i dospělých pachatelů může dojít k zastavení celého trestního stíhání.“

KP 8: „U mladistvých pachatelů dochází k zastavení rozjetého trestního stíhání.“

**Shrnutí:** Důsledky absolvování probačního programu, které uvedli komunikační partneři, lze shrnout do pár bodů, a to zlepšení informovanosti, získání lepší zkušenosti, zlepšení právního povědomí účastníků a možnosti zastavení trestního stíhání.

#### 4.1.13 Máte za to, že absolvuje-li obviněný či odsouzený probační program, může mu to napomoci při resocializaci do společnosti?

Tabulka 10: Má probační program vliv na resocializaci do společnosti?

Komunikační partner	ANO	NE	NEVÍM
1	X		
2	X		
3	X		
4			X
5	X		
6	X		
7			X
8			X

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

KP 1: „Obecně platí, že takové programy rozhodně mohou přispět k resocializaci klientů PMS.“

KP 2: „Ano, může napomoci, klienti se setkávají s lidmi, kteří mají stejný (podobný) problém.“

KP 3: „ANO.“

KP 4: „Je to velmi individuální, jakmile pachatel chce způsobit další trestný čin, udělá jej i v případě absolvování probačního programu.“

KP 5: „Ano, je to však individuální.“

KP 6: „Podle mého názoru ANO.“

KP 7: „Dle mého názoru záleží na charakteru pachatele, některému pachateli TČ stačí samotné projednání trestného činu, jinému pachateli nepomůže absolvování jakéhokoliv programu při případné resocializaci.“

KP 8: „Samotný probační program nemůže pomoci k resocializaci pachatele.“

**Shrnutí:** Komunikační partneři se shodli na tom, že probační programy napomáhají při resocializaci obviněných či odsouzených osob. Je to však individuální, každý klient, který dochází na Probační a mediační službu ČR, je úplně jiný. Může se stát, že se klient po absolvování probačního programu již nikdy nevrátí k páčání TČ, může se však stát, že po absolvování probačního programu se pachatel vrátí k páčání TČ.

#### 4.1.14 Jaké jsou důsledky pro pachatele TČ, jakmile probační program nedokončí úspěšně?

Tabulka 11: Důsledky neúspěšného dokončení probačního programu

Komunikační partner	Existují (Mladiství pachatelé)	Existují (Dospělí pachatelé)	Nejsou žádné (Mladiství pachatelé)	Nejsou žádné (Dospělí pachatelé)
1		X	X	
2		X	X	
3		X	X	
4		X	X	
5	X	X		
6		X	X	
7	X	X		
8	X	X		

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

KP 1: „Úspěšné dokončení programu je považováno za splnění soudem uložené podmínky (dospělí pachatelé). Neúspěšné ukončení je v případě úmyslného nedodržování pravidel programu a o tom je soud vždy vyrozumíván.“

KP 2: „U dětí se nestane vůbec nic, protože je probační program uložen na základě písemného souhlasu. U dospělých je vliv na rozhodnutí soudu, zda se ve zkušební době osvědčil nebo neosvědčil. Existuje tu možnost přeměny trestu z podmíněného na nepodmíněný trest odnětí svobody.“

KP 3: „V případě, že účast byla nařízena soudem, tak hrozí zákonná sankce v rámci oprávnění soudu. Jakmile se klient zúčastnil programu zcela dobrovolně, tak není sankce stanovena žádná. Takovéto případy však běžně nenastávají.“

KP 4: „U mladistvých pachatelů žádná sankce není, absolvování je dobrovolné. Dospělí pachatelé, pokud úspěšně probační program nedokončí, nesplní zákonnou přiměřenou podmínku a může to vést až k přeměně podmíněně odloženého trestu na výkon trestu odnětí svobody.“

KP 5: „Může být pokračováno v trestním řízení, případně nemusí být soudem osvědčen po uplynutí zkušební doby.“

KP 6: „Žádné, pokud není uložen okresním státním zastupitelstvím nebo okresním soudem. V případě nenařízení je účast dobrovolná. Pokud je program uložen v rámci rozhodnutí, může být podmínkou udělení osvědčení z programu, aby byl uznán řádný život v rámci zkušební doby.“

KP 7: „Při neúspěšném absolvování probačního programu soudce nařídí soudní projednání trestného činu a může tak dojít k uložení trestu, případně trestného opatření. Pachatelé se tedy neosvědčili při podmíněném zastavení trestného stíhání.“

KP 8: „Dospělí i mladiství pachatelé při neúspěšném absolvování riskují nařízením soudního projednání, a tím pádem následné odsouzení s udělením trestu, který budou mít zapsán v rejstříku trestů.“

**Shrnutí:** Nezletilým pachatelům nehrozí vůbec nic, neboť jejich docházení na probační program je dobrovolné. Dospělí mívají absolvování nařízeno soudem, tudíž je pro ně jeho absolvování povinné. Jakmile dospělí program nedokončí úspěšně, hrozí jim přeměna uloženého podmíněného trestu na výkon trestu odnětí svobody.

#### 4.1.15 Máte za to, že dohled probačního úředníka snižuje riziko opakování trestné činnosti více než absolvování probačního programu?

Tabulka 12: Dohled probačního úředníka X absolvování probačního programu

Komunikační partner	ANO	NE	Nevím
1			X
2			X
3	X		
4	X		
5			X
6	X		
7			X
8		X	

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

KP 1: „Mám za to, že je to velmi individuální. Ovšem s dohledem probačního úředníka mám více zkušeností a díky tomu vidím v této problematice i výsledky. Výsledky týkající se probačních programů nemůžu posoudit, a tedy nemůžu konstatovat, co je lepší.“

KP 2: „Nejsem schopna odpovědět. Je to velmi individuální a je to určeno především osobností každého klienta. Samotný probační dohled, případně probační program osobu pachatele nezmění.“

KP 3: „Můžu říci, že dohled probačního úředníka je dle mého názoru lepší, je to pravidelný, dlouhodobý kontakt, kdy je osoba „kontrolována“.“

KP 4: „Ve většině případů můžu říct, že spíše ano, je to díky tomu, že probační dohled je založen na intenzivnějším kontaktu klienta a pracovníka.“



KP 5: „*Nejsem si jistá, co je lepší. Podle mého názoru mají obě dvě možnosti něco do sebe.*“

KP 6: „*Spíše ano, ovšem existují i výjimky, kdy probační dohled neplní svůj účel.*“

KP 7: „*Zajímavá otázka, odpověď je však velmi těžká. Velmi záleží na individualitě pachatele TČ. Na jednoho pachatele působí lépe dohled probačního úředníka, na jiného více působí kratší intenzivnější práce v rámci probačního programu.*“

KP 8: „*Ne, záleží na více faktorech než jen na dohledu nebo probačním programu.*“

**Shrnutí:** Dle odpovědí komunikačních partnerů jsem dospěla k názoru, že probační dohled je spíše lepší možností, ale může se stát, že i probační dohled nemusí plnit svůj účel. Probační programy mají také své dobré stránky, dle zkušeností komunikačních partnerů jsou probační programy užitečné při práci s klienty, ale jejich malé množství nemůže konkurovat probačnímu dohledu, kdy je s klientem pracováno dlouhodoběji.

#### **4.1.16 Máte za to, že obviněný či odsouzený se po úspěšném absolvování probačního programu již nevrátí k páčání TČ?**

*Tabulka 13: Návrat obviněného, odsouzeného klienta k páčání TČ po absolvování probačního programu*

Komunikační partner	ANO	NE	Nelze jednoznačně říci
1			X
2			X
3			X
4			X
5	X		
6	X		
7			X
8			X

*Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)*

KP 1: „*Jde o individuální záležitost, zobecnění není výstižné, záleží na mnoha okolnostech, které mohou posilovat nebo oslabovat zkušenosti a náhled získaný v probačním programu.*“

KP 2: „*U mladistvých pachatelů je to relevantní. Mladiství ve většině případů spáchají jeden trestný čin a spustí se kolotoč problémů (problémy s Policií ČR, sociálním odborem, problémy ve škole, problémy s rodiči). Většina mladistvých se vyléčí jen prošetřením svého případu. U dospělých je to stanoveno soudem, není to jejich svobodná volba. Probační program pro dospělé je povinný.*“

KP 3: „Nelze dopředu odhadnout, ale společnost se snaží využít všechny možnosti, jak takovému jednání zabránit, byť by to mělo úspěch jen u části pachatelů, kteří prošli probačním programem.“

KP 4: „Může se stát, že se již k páčání trestné činnosti nevrátí, ale nelze to plošně 100% konstatovat. V každém okrese může být pár osob, které se k páčání trestné činnosti vrátí i přes to, že úspěšně dokončily probační program (získaly tedy certifikát o absolvování).“

KP 5: „Riziko recidivy pachatelů trestné činnosti je nižší.“

KP 6: „Zvýší se tím ta pravděpodobnost, ale recidiva se vrátit může.“

KP 7: „Absolvování programu může napomoci k resocializaci, není to však jediný faktor.“

KP 8: „Záleží na více faktorech, resocializace nezávisí pouze na absolvování probačního programu.“

**Shrnutí:** Na tuto otázku nelze jednoznačně odpovědět, neboť každý klient je úplně jiný. Může se stát, že absolvent již nikdy nebude páchat TČ. Může se však stát, že se absolvent k páčání TČ vrátí.

#### 4.1.17 Může se stát, že i přes Vaši intenzivní práci s pachateli trestných činů se jejich resocializace nemusí povést?

Tabulka 14: Resocializace pachatelů trestných činů

Komunikační partner	ANO	NE	Neexistuje jasná odpověď
1			X
2	X		
3	X		
4			X
5	X		
6	X		
7			X
8	X		

Zdroj: Autorka práce, 2016 (vlastní šetření)

**Shrnutí:** Komunikační partneři se shodli, že případná resocializace pachatelů nezávisí pouze na práci probačního úředníka, ale záleží na tom, jaká je osobnost samotného pachatele trestného činu. Existují osoby, kterým samotné prošetřování trestné věci orgány činnými v trestním řízení postačí, aby se napravily. Existuje však i možnost, že jakákoliv práce s klientem nemusí být účelná.

## 5 Diskuze

V bakalářské práci jsem se zabývala činností Probační a mediační služby ČR v rámci práce s pachateli trestných činů v Jihočeském soudním kraji. Výzkumná část mé práce měla ukázat, s jakými prostředky Probační a mediační služba ČR pracuje s odsouzenými osobami v rámci možné resocializace osob. Také jsem chtěla zjistit, zda jsou probační programy zprostředkované Probační a mediační službou ČR zastoupeny v dostatečné míře a zdali jsou dostatečným přínosem pro resocializaci pachatelů trestných činů.

Cílem polostrukturovaných rozhovorů bylo shromáždit veškeré možné informace o dané problematice, odpovědět na zadané výzkumné otázky, které souvisí se zadaným hlavním cílem práce. Výzkumný soubor mého dotazování tvořili zaměstnanci Probační a mediační služby ČR v rámci Jihočeského soudního kraje. Výzkumný soubor tvořili probační úředníci středisek Probační a mediační služby Pelhřimov, Tábor, Český Krumlov a České Budějovice. Při oslovování zaměstnanců s žádostí o pomoc a spolupráci na výzkumné části mé bakalářské práce jsem se setkala s velmi kladnými reakcemi. Probační úředníci na oslovených střediscích mi poskytli veškeré informace, které věděli. V případě své nejistoty se pokusili potřebné informace nalézt a poskytnout mi tím pomoc při vypracovávání bakalářské práce.

V první části rozhovorů byly zjišťovány informace o zkušenostech komunikačních partnerů s cílovou skupinou služby. Při polostrukturovaném dotazování jsem se dostala i na téma předchozí, případně současné pracovní či osobní zkušenosti, kterou mohou využít při práci na Probační a mediační službě ČR. Z jednoho rozhovoru vyšlo najevo, že skutečně dobrá práce s klienty Probační a mediační služby ČR je založena na životních zkušenostech každého probačního úředníka.

Další část rozhovoru byla zaměřena na první výzkumnou otázku, tedy na prostředky, prostřednictvím nichž se probační úředníci snaží kvalitně pracovat s klienty a pomoci jim k úspěšné resocializaci. Z rozhovorů vyplynulo mnoho prostředků, které pracovníkům pomáhají při práci. Nejčastějšími prostředky, které probační úředníci při rozhovorech zmiňovali, jsou profesionální rozhovor, motivace klienta k životu bez porušování zákonů, minimalizace rizik, která negativně působí na osobu klienta, a především možnost absolvování vhodného probačního programu, který souvisí jak s motivací klienta k lepšímu životu, tak především k minimalizaci rizik, jako jsou např. agresivita klienta, neznalost právního řádu, neznalost vlastních práv a povinností.

Následná část je věnována probačním programům, které byly zmíněny ve všech rozhovorech jako dobrý prostředek pro resocializaci klienta PMS ČR. Zjišťována byla informovanost komunikačních partnerů o probačních programech realizovaných v Jihočeském soudním kraji, celkové nabídce probačních programů, cílové skupině, které jsou probační programy určeny. Informovanost komunikačních partnerů o probačních programech v Jihočeském soudním kraji je rozdílná. Komunikační partneři o programech vědí, ale pouze v rozsahu, že programy v Jihočeském soudním kraji existují. Lidé, kteří s programy a s klienty zařazenými do programů intenzivně pracují, vědí o programech podrobnější informace. Lze tedy konstatovat, že komunikační partneři se jednoznačně neshodli na odpovědi, zda o probačních programech vědí hodně informací. Každý probační úředník o problematice probačních programů věděl své, tedy pro něj důležité informace. Jediná odpověď, na které se shodli všichni, byla, že každý pracovník o probačních programech ví, že existují, ale jakmile neměli klienta, který by byl zařazen v programu, nevěděli o programech žádné konkrétní informace. Nabídka probačních programů v Jihočeském soudním kraji je malá. Komunikační partneři se shodli na dvou cílových skupinách. Jsou jimi nezletilí a dospělí pachatelé trestných činů. Většina programů je určena nezletilým pachatelům, pro dospělé pachatele existuje menší množství programů. Komunikační partneři pracující s cílovou skupinou „nezletilí pachatelé“ znají více probační programy určené pro tuto cílovou skupinu. Dlouhodobě aktivní program pro nezletilé pachatele je program PUNKT rodina, dále existuje program Právo pro každý den, program Auritus a program Právo Volby. Komunikační partneři pracující s „dospělými pachateli“ znají jediný dostupný probační program pro tyto pachatele. Probační program pro dospělé pachatele se nazývá Program pro dospělé pachatele trestné činnosti spojené s dopravou, zejména řízení pod vlivem alkoholu.

Dále jsem se zabývala otázkou, zda mají zmíněné cílové skupiny na účasti v probačním programu zájem a v případě, že mají pochybnosti, zda musí být klienti motivováni k účasti na výchovném, probačním programu. Zajímalo mě, co je nejlepší motivací pro cílovou skupinu, pokud není sama motivována. Na otázku zda mají cílové skupiny na účasti zájem, nelze podat jednoduchou odpověď. Každý klient Probační a mediační služby ČR je v podstatě jiný, není možné zaškatulkovat všechny klienty, kteří docházejí na středisko Probační a mediační služby ČR. Velmi záleží na tom, jestli si pachatel uvědomí své špatné chování a zda mu záleží na tom, aby neměl do budoucna problémy se zápisem v rejstříku trestů. Pokud jde o motivaci cílové skupiny na účasti

v programu, lze shrnout odpovědi takto: Nezletilí pachatelé bývají motivováni vyplněním svého volného času, který mladiství neumí sami dobře a plnohodnotně využít. V případě zájmu rodiny nebo rodinných příslušníků o své děti bývají nezletilí motivováni členy svých rodin. Dospělí pachatelé nemusí být ve většině případů motivováni, neboť mívají účast na probačním programu určenou jako přiměřenou povinnost uloženou soudem a v případě neúčasti na programu jim tedy hrozí soudní potrestání. V případě, že by klienti úspěšně prošli programem, může k tomuto soud přihlídnout a může trestní stíhání zastavit.

Další část rozhovorů se zabývala nabízeným množstvím probačních programů, tedy zdali je nabízené množství programů co do druhu a obsahu dostatečné. Komunikační partneři se v zásadě shodli na tom, že nabízené množství a druhy probačních programů jsou jak v Jihočeském soudním kraji, tak v celé České republice nedostatečné. Všichni komunikační partneři by byli rádi, kdyby se spektrum („paleta“) nabízených probačních programů v celé České republice, tedy i v Jihočeském soudním kraji, do budoucna rozšířilo. V rámci rozhovoru jsem se dostala k otázce Proč si probační úředníci myslí, že je nabídka programů tak omezená, jak bylo zjištěno výše. Na tuto otázku mi bylo ve většině případů odpovězeno, že na akreditované probační programy nejsou dostatečné finanční prostředky. Realizace více programů tedy není možná. Avšak toto není jediný důvod, dalším důvodem může být nedostatek kvalitních poskytovatelů, kteří by mohli programy realizovat. Poskytovatelé, aby mohli realizovat určitý akreditovaný probační program, musí projít akreditací Ministerstva vnitra ČR.

V předposlední části rozhovorů jsem se dostala s komunikačními partnery na téma účasti obviněných či odsouzených osob na probačním programu, případně resocializaci pachatelů po účasti na programu, ale také na důsledky v případě neúspěšného dokončení programu. Důsledky absolvování probačního programu, které uvedli komunikační partneři, lze shrnout do pár bodů: pachatelé mohou dosáhnout zlepšení informovanosti, získání lepších zkušeností, zlepšení právního povědomí a možnosti podmíněného zastavení trestního stíhání. Probační programy napomáhají při možné resocializaci klientů. Je to však individuální, každý klient, který dochází na Probační a mediační službu ČR, je úplně jiný. Může se stát, že se klient po absolvování programu již k páčání trestné činnosti nevrátí, může se však stát, že i přes absolvování programu se pachatel k dalšímu páčání trestné činnosti vrátí.

V poslední části, tedy v posledních otázkách, jsem se zaměřila na důsledky, které nastanou v případě, že program pachatelé trestných činů nedokončí úspěšně, a na

problematiku, zda je při práci lepší probační dohled anebo absolvování probačního programu. Nezletilým pachatelům v případě neúspěšného dokončení programu nehrozí žádná sankce, neboť jejich docházení, tedy absolvování programu, je dobrovolné. Dospělí i nezletilí pachatelé mívají absolvování programu nařízeno ve většině případů soudem, tudíž je pro ně jeho absolvování povinné. Jakmile jej nedokončí úspěšně, hrozí jim přeměna uloženého podmíněného trestu na výkon uloženého trestu, nebo v případě podmíněného zastavení trestního stíhání jim hrozí nařízení hlavního líčení a prošetření věci před soudem.

V závěru jsem se ptala, zda si komunikační partneři myslí, že se pachatelé vrátí k páčání trestné činnosti i přes to, že s nimi probační úředníci pracují intenzivně, nabízí jim veškeré možnosti, kterými by mohli své resocializaci napomoci. Případná resocializace pachatelů nezávisí pouze na práci probačního úředníka s pachatelem, ale záleží na tom, jaká je osobnost samotného pachatele trestného činu. Znamená to tedy, že není možné určit, zda je v případě práce s pachateli trestných činů lepší či účinnější probační dohled anebo uložení výchovného, probačního programu. Každý pachatel je jiný, jednomu pomáhá více dlouhodobá spolupráce s probačním úředníkem v rámci dohledu, jinému zase intenzivní práce lektora v rámci absolvovaného probačního programu.

Dle mého názoru byl stanovený hlavní cíl mé práce naplněn. Činnost Probační a mediační služby ČR při práci s odsouzenými, lépe řečeno pachateli trestných činů, jsem zmapovala s pomocí dostupné literatury dostatečně. Zjištění probačních programů, které byly nebo stále jsou realizovány v Jihočeském soudním kraji, bylo obtížnější, ale podle mého názoru jsem získala dobré informace, ze kterých jsem mohla čerpat. Na výzkumné otázky jsem si v rámci výzkumné části našla přijatelné odpovědi.

**Otázka: Jaké prostředky jsou nejvíce účinné k zajištění resocializace odsouzených osob v Jihočeském soudním kraji?** Odpověď na tuto otázku není jednoznačná, neboť každý klient je v podstatě jiný, není tedy možné s ním pracovat dle jedné stanovené metody. Avšak lze konstatovat, že práce s klienty v rámci uloženého probačního dohledu je plnohodnotně uznávaná. Každý probační úředník má své prostředky, které využívá při práci s klienty. Nejčastějšími prostředky, které pomáhají pracovníkům při jejich práci, jsou profesionální rozhovor, motivace klienta ke změně ve svém životě, minimalizace rizik a také doporučení absolvování probačního programu. Probační a mediační služba ČR v rámci práce s pachateli trestných činů využívá

dostupné akreditované probační programy, případně doporučuje klientům jiné neziskové organizace, které by jim mohly v rámci jejich resocializace pomoci.

Otázka: **Jsou probační programy realizované Probační a mediační službou ČR dostatečným přínosem pro resocializaci pachatele trestného činu?** Odpověď na tuto otázku je jednoznačná. Samotný probační program, ať již je určený pro nezletilé, či dospělé pachatele trestného činu, nemusí a většinou ani není podstatnou částí při resocializaci osoby. Osoba v případě zájmu začlenit se zpět do společnosti, ze které vypadla spácháním trestného činu, musí pro svou resocializaci udělat více než jen absolvovat samotný probační program. Je nutné, aby se v rámci resocializace zapojila do více aktivit, které mohou její resocializaci podpořit. Musí přesvědčit své okolí, že spáchání trestného činu bylo jen ojedinělé vybočení z řádného života.

Na základě zjištěných informací lze doporučit, aby se do budoucna rozšířil počet akreditovaných probačních programů, aby pracovníci PMS mohli s pachateli trestných činů pracovat tak, aby se jejich právní a všeobecné povědomí rozšířilo do té míry, aby již dále nemuseli s Probační a mediační službou ČR dále spolupracovat.

## 6 Závěr

Při zpracovávání své bakalářské práce jsem se pokusila v rámci mého prvního cíle nahlédnout do problematiky Probační a mediační služby ČR a její práce s klienty, tedy pachateli trestných činů ať již nezletilými, nebo dospělými. Zmapovala jsem si základní pojmy, které s Probační a mediační službou ČR souvisí. Jsou jimi historie vzniku Probační a mediační služby ČR, cíle Probační a mediační služby ČR, pojem probace, činnosti, které může probační úředník provádět při práci s klienty. Těmito činnostmi je myšlen uložený probační dohled, uložené obecně prospěšné práce, parole – tedy podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a hodnocení potřeb a rizik klienta.

V rámci mého druhého cíle jsem se zaměřila na probační programy, které napomáhají pachatelům trestné činnosti při resocializaci zpátky do společnosti. Jedním z výrazných faktorů možné resocializace pachatele trestného činu může být aktivní účast na probačním programu, neboť tyto programy bývají ve velké části navrhovány, případně ukládány v přípravném řízení, kdy si klient může zajistit podmíněné zastavení trestního stíhání. Má tudíž možnost ze své chyby vyjít s čistým štítem, tedy bez zápisu v rejstříku trestů. Další možností v případě resocializace odsouzené osoby je plnění podmínek uložených soudem. Může tím být chápáno zdržení se návštěv „negativního prostředí“, jako např. heren, užívání omamných a psychotropních látek, ale také řádné docházení a spolupráce při uloženém probačním dohledu.

Výsledky mé práce ukázaly, že probační úředníci při své spolupráci s pachateli trestných činů využívají profesionální rozhovor, motivaci klienta k řádnému životu, minimalizaci rizik a probační programy v rámci možností, které jim nabídka programů umožňuje. Probační úředníci jsou toho názoru, že absolvování probačního programu může pachatelům trestných činů pomoci, ale výsledky jsou vždy individuální. Může se najít klient, kterému absolvování probačního programu pomůže v rámci jeho resocializace a dále se již trestné činnosti dopouštět nebude, existují však případy, kdy veškerá snaha probačních úředníků je marná a absolvování probačního dohledu a případné absolvování probačního programu klientovi nepomůže. Těmito případy mohou být recidivisté, kteří budou páchat trestnou činnost, ať jim probační úředníci pomáhají sebelépe.

Práce přináší lepší náhled do problematiky Probační a mediační služby ČR, činnosti Probační a mediační služby ČR při práci s odsouzenými osobami, náhled do



výchovných (probačních) programů, které odsouzené osoby absolvují v rámci své resocializace.

## Použité zdroje

### Monografie

1. FRYŠTÁK, M., PROVAZNÍK, J., SEDLÁŠKOVÁ, J. a ŽATECKÁ, E. *Trestní právo hmotné obecná část*. Vyd.1. Ostrava: KEY Publishing, 2014. ISBN 978–80–7418–221–1.
2. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
3. HELUS, Z. *Psychologické problémy socializace osobnosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973. ISBN 14-550-76.
4. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, 407 s. ISBN 978-802-6202-196.
5. HOLÁ, L. et al., *Mediace a možnosti využití v praxi.*, vyd.1. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4109-3.
6. JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80–7178–535–0.
7. KAHOUN, V. et al. *Vybrané kapitoly k sociální práci – Sociální práce II*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7387-064-5.
8. MATOUŠEK, O. et al. *Encyklopedie sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013. ISBN 978–80–262–0366–7.
9. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. ISBN 80–7178–549–0.
10. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J. KODYMOVÁ, P. (eds.). *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.
11. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
12. MOJŽÍŠOVÁ, A. *Kapitoly sociální práce v praxi*. Vyd. 1. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2008. ISBN 978–80–7394–074–4.
13. SPIRIT, M. *Úvod do studia práva: 2. Vydání, aktualizované dle nového občanského zákoníku*. Vyd. 2. Pardubice: Grada Publishing, 2014. ISBN 978–80–247–5280–8.

14. ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L. a D. DOUBRAVOVÁ. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.
15. ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat*. Vyd. 3. Praha: SLON, 2007. ISBN 978-80-86429-36-6.
16. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 4., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.
17. VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 2. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-429-2.
18. VETEŠKA, J. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Vyd.1. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-898-7.
19. VĚTROVEC, V. a kol. *Zákon o mediaci a probaci: komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. Komentované zákony (Eurolex Bohemia). ISBN 80-86432-32-7.

#### **Sborník, periodika a jiné zdroje**

20. DOUBRAVOVÁ, D. a O. NANQUE, Realizace dohledu jako jedna z činností probačního pracovníka. In. *Výzkum zavedených prvků probace do trestního práva ČR: Výzkum uskutečněný v rámci programu účinky transformace trestního zákonodárství na stav kriminality a zvyšování efektivnosti justice ve vztahu k bezpečnosti občanů v horizontu roku 2000*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000, s. 82–92. ISBN 80-86008-77-0
21. HRUBEŠ, Jan a Andrea KROFTOVÁ. Práce Probační a mediační služby ČR v rámci Parole. In. *Mezi vězením a komunitou: sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňených osob*. 1. vyd. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2008, s. 56–59. ISBN 978-80-904116-0-9.
22. KARABEC, Z. Koncept restorativní justice. In: *Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. s. 5–20. ISBN 80-7338-021-8.
23. Metodický standard probace, 2009. Interní materiály PMS ČR.
24. ROZUM, J. Činnosti probační a mediační služby z pohledu restorativní justice. In: *Restorativní justice: Sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. s. 41–54. ISBN 80-7338-021-8.
25. Výroční zpráva Probační a mediační služba 2013. Interní materiály PMS ČR.

## **Zákonné normy**

26. Zákon č. 141/1961 Sb., Trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
27. Zákon č. 218/2003 Sb. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
28. Zákon č. 257/2000 Sb., O probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů
29. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

## **Internetové zdroje**

30. *Arkáda: O Arkádě* [online]. 2012 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.arkadacentrum.cz/o-arkade>
31. *Auritus* [online]. 2015 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.auritus.cz/index.html>
32. *Auritus: Resocializační programy* [online]. 2015 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: [http://www.auritus.cz/resocializacni\\_programy.html](http://www.auritus.cz/resocializacni_programy.html)
33. *CDV: Profil firmy* [online]. 2016 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://cdv.cz/profil-firmy>
34. *ICOS* [online]. 2015 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.latran.cz/>
35. *ICOS: Probační program "Právo pro každý den"* [online]. 2015 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.latran.cz/index.php?page=page&kid=158>
36. *PMS ČR: Obecně prospěšné práce* [online]. 2016 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/obecne-prospesne-prace/>
37. *PMS ČR: Parole – podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody* [online]. 2016 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/parole-dohled-nad-podminene-propustenymi/>
38. *PMS ČR: Poslání a cíle* [online]. 2016 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/poslani-a-cile/>
39. *PMS ČR: Probace* [online]. 2016 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/probace-dohled-nad-podminene-odsouzenymi/>
40. *PMS ČR: Probační dohled (leták)* [online]. [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: [https://www.pmscr.cz/images/clanky/letak\\_Dohled\\_CZ.pdf](https://www.pmscr.cz/images/clanky/letak_Dohled_CZ.pdf)
41. *Rubikon centrum* [online]. 2012 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z: <http://www.rubikoncentrum.cz/>

42. *Rubikon centrum: Kdo jsme* [online]. 2012 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z:  
<http://www.rubikoncentrum.cz/kdo-jsme.php>
43. *Rubikon centrum: Punkt rodina* [online]. 2012 [cit. 2016-07-27]. Dostupné z:  
[http://www.rubikoncentrum.cz/download/letak\\_punkt\\_rodina\\_A4.pdf](http://www.rubikoncentrum.cz/download/letak_punkt_rodina_A4.pdf)
44. *Sociální revue: Sociální kontrola profesionálně* [online]. 2011 [cit. 2016-07-27].  
Dostupné z: <http://socialnirevue.cz/item/socialni-kontrola-profesionalne>